

מאמר

מרחוק ה' נראה לי

סוד ההתקרבות שבהתרחקות
בפנימיות האדת הנוכה
מספר הקדוש "ליקוטי הלכות"

מאמר מיוחד שווה לכל נפש
בתוספת ביאורים וציורים

מאמר

מִרְחֹק ה' נִרְאָה לִי

סוד ההתקרבות שבהתרחקות
בפנימיות הארת הנוכח

מספר הקדוש

ליקוטי הלכות
שילוח הקן הלכה ה

להתלמיד הגדול אור העולם
הרה"ק רבי נתן מברסלב זיע"א

הוצאה מאירת עיניים
בתוספת ביאורים וציורים
והוספות חשובות

יוצא לאור ע"י
מכון "נחלי גזע"ן"
כסלו תשפ"ב

לעילוי נשמת

ר' בנימין ב"ר יואל ז"ל

ר' יעקב ב"ר יצחק ז"ל

לאה בת ר' בנימין ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ל ע"י מכון
"נחלי גן-עדן"
02-530-62-80

עימוד:
י.צ. סטאריק
050-41-55-401

כריכה:
י. גרוס
052-7644765

דבר המכון

יום בשורה היא לנו היום הזה, כאשר זוכים אנו להגיש בזה לכלל הציבור הקדוש דורשי ה' ועוזו, דברות קודש מלהבות אש שיצאו מתחת גלילי ידי התלמיד הגדול אור העולם מוהרנ"ת מברסלב זיע"א, הלכה וסנסן אחד משלל ההלכות וערוגות הבושם השתולים ופורחים בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות", מאשר דלה והשקה ממעיני הישועה, מעמקי מימיו הזכים והמטהרים מכל הכתמים של הנחל נובע מקור חכמה זיע"א.

ונהגה דבר שפתיים אך למחסור להאריך ברום ושבח מעלת ההלכות הקדושות והנשגבות שהותיר אחריו ראש כל התלמידים, כי על כן כל מי שטעם ואפילו מעט דמעט מעריבות ונעימות לשד השמן ונופת צוף אמריו ודרושו אורו עיניו ונתלהב לבו לשוב אליו יתברך בשלהובין דרחימותא עד כלות הנפש ממש.

ואמנם זאת התורה של זה התלמיד מוכרחת עבורנו ולאורה אנו זקוקים מאד, הלא היא העוגן וספינת ההצלה לצלוח ולשרוד את משברי המים הזדונים השוצפים וגועשים מבית ומחוץ המבקשים להטביע ביוון מצולה את בני אל חי, וכדבריו הנאמנים של רבי אברהם בר"ן ז"ל ממה ששמע מפי אביו רבי נחמן מטולטשין ז"ל משרתו ונאמן ביתו של מוהרנ"ת זיע"א, לו אנו חבים את התגלותם והדפסתם של ספרי ה'ליקוטי הלכות': "כי בימינו אלה שעובר על כל אחד ואחד מה שעובר בגוף ונפש, צריך להיות עיקר הלימוד בספרי מוהרנ"ת ז"ל אשר על ידו היה ביכולת אדמו"ר זצ"ל להוריד את דבריו הנוראים ולעורר ולחזק בהם גם אנשים מגושמים ומונחים בעומק שאול כמונו" (הקדמת 'כוכבי אור').

אכן, גנוזים בהלכות הללו אוצרי אוצרות יראת ה', מלאי דעת ותבונה ועצות ישרות ועמוקות משובבי לב, מיוסדים על יסודות איתנים ונשענים על כוח קדושה עליון ונשגב שאין למעלה הימנו, אשר בהם יכול כל איש מישראל מהגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים והפחות שבפחותים, למצוא בכל עת זמן ובכל מצב את חפצו, להתחדש בהם בהתחדשות אמתית בכל רגע ורגע, לרפא עצמו במים החיים היוצאים מבית ה', לחזק ולהחיות נפשו בשבעה משיבי טעם הנובעים בהם, ולהאיר את נשמתו באור יקרית שלא נמצא כדוגמתו.

ואולם, מאחר וכידוע יסודות ההלכות שב'ליקוטי הלכות' מושתתים על אדני התורות שבספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן ומחוברים בקשרי ועמקי התורה עליה נסובה ההלכה, הרי שבכדי להיכנס ולצאת בשלום בשערי ההלכות וההיכלות הבנויים לתלפיות, זקוקים למבואות ופיתוחי חכמה וציוני מראה מקומות, לבאר כל סתום ולהאיר עיני הקורא במושגים הייחודיים השזורים בהלכה, למען יבין וישכיל בנפלאות החידושים לקיימם לעובדא ולמעשה.

והנה עתה, בעומדנו בפתחם של ימי החנוכה המשמשים ובאים, באנו בשערי ההלכות וערכנו - עם ראשי פרקים הערות וביאורים ומראה מקומות - את ההלכה הנודעת בחלק יורה דעה 'שילוח הקן' הלכה ה', בה חושף מוהרנ"ת ז"ע את זרוע עוזו ומפליא פלאות בסוד ענין ההתרחקות וההתקרבות אליו יתברך, בבחינת 'וירא את המקום מרחוק' ו'מרחוק ה' נראה לי', אשר בהם כלולים סוד אורם של נרות החנוכה המוסיפים והולכים, ורק בכוחם ניתן להאיר באורו יתברך את אפילת הגלות והמחשכים הנדחים ביותר.

תקוותינו הגדולה שסידור ועריכת הלכה זו, תהווה סנונית ראשונה והנחת אבן פינה לעריכתם של הלכות נוספות, שיופצו בס"ד מעת לעת, בהם יוכלו המוני המייחלים לקרבת ה' ומבקשי פניו תמיד, להגות בהם ולהרוות את צמאונם, להקיץ משינת ותרדמת הזמן, לנסוך ולהפיח רוח חדשה בקרבם, ובעיקר לילך ולשפוך עמם את שיחם לפני קונם, ולהצית בלבם תשוקה וגעגועים עזים לשורש נשמתם.

•

ותערב תחינתנו לפני אדון כל, שזכות העסק והלימוד וההליכה עם ההלכות הללו, הספוגים בשמן משחת קודש זך וטהור וחתומים בחותם קדושתו העליונה של הכהן הגדול, יעוררו את האהבה והרצון ויחישו את התגלות האור חדש על ציון, אליו נכספת נפש כל חי כל הימים:

"כִּי בּוֹדָאֵי ה' יִתְבַּרְךְ יִגְמַר מַה שֶׁהִתְחִיל, כִּי בּוֹדָאֵי בּוֹא בּוֹא אֲרֻנּוּ שֶׁהוּא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, כִּי בְּשֵׁם קְדֻשָׁה נִשְׁבַּעְתָּ לֹא שֶׁלֹא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וּבְכָל יוֹם מְמַשֵּׁיךְ עֲלֵינוּ ה' יִתְבַּרְךְ מְאוֹרוֹ הַגָּדוֹל עַד אֲשֶׁר תִּצְמַח יְשׁוּעָתָנוּ" (הלכה דידן, סעיף ט').

תוכן העניינים

דבר המכון.....ג

ליקוטי הלכות - מאמר "מרחוק ה' נראה לי"

פרק א.....ט

התכללות ה'קרוב' וה'רחוק' בהשגת השי"ת ותורתו / הארת הישועה באופן של 'וירא את המקום מרחוק' / פנימיות מצוות 'שילוח הקן'

פרק ב.....כא

הארת 'נר חנוכה' - 'מרחוק ה' נראה לי' / 'אין לנו רשות להשתמש בו' / 'המהדרין נר לכל אחד ואחד' - ההארה נמשכת בפרטיות לכל אחד / 'מוסיף והולך' - הישועה צומחת מיום ליום / 'להודות ולהלל' - על ההתקרבות מרחוק / 'אנו לי-ה מודים ולי-ה עינינו מייחלות' / כל הריחוק והקירוב להביא לידי 'ה' אלקי לעולם אודך'

פרק ג.....לז

השפעת הפרנסה באופן של 'ממרחק תביא לחמה' / פנימיות מצוות 'חדש' / התקרבות הר-חוקים בבחי' 'שלום שלום לרחוק ולקרוב'

פרק ד.....מה

'חכמת יון' / 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני' / 'כנפיים דקדושה' - על ידי הדיבור / 'בורא ניב שפתיים' / 'כי יש שבר - סבר' / מתכלית הירידה לתכלית העליה / סוד הפסוק 'אנכי ארד עמך' וגו'

תמצית המאמר.....נח

מאמר
מִדְּחֹק ה'
נִרְאָה לִי
לִיקוּטֵי הַלְבוּת
שִׁילּוּחַ הַקֵּן הַלְבָּה הַ

”כִּי בִימֵינוּ אֵלֶּה שְׁעוֹבֵר עַל כָּל
אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׁעוֹבֵר בְּגוֹף
וְנַפְשׁוֹ, צָרִיד לְהִיּוֹת עֹקֵר הַלְמוּד
בְּסִפְרֵי מוֹהֲרַנְ”ת ז”ל, עַל אֲשֶׁר
עַל יְדוּ הָיָה בִּיבְלַת אֲדַמּוֹ”ר זצ”ל
לְהוֹרִיד אֶת דְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים,
וּלְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק בָּהֶם גַּם אֲנָשִׁים
מְגַשְׁמָשִׁים וּמְנַחֲחִים בְּעֵמֶק הַשְּׂאוּל
תְּחִלָּתוֹת פְּמוֹנָה. גַּם כִּי בְּאֵמֶת כָּל
דְּבָרֵי מוֹהֲרַנְ”ת ז”ל מֵרֵאשִׁי וְעַד
סוֹף, הֵבֵל מֵאֲדַמּוֹ”ר זצ”ל...”
(כּוֹכְבֵי אוֹר, הַקְדָּמָה)

קטעים מתוך הספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן' סימן ס"ג

עליו מיוסד המאמר "מדחוק ה' נראה לי"

והצדיק שהוא בחינות ברית, בחינות (משלי י) "צדיק יסוד עולם", הוא כלול מבחינות הששה טפחים הנ"ל, שנחלקים לשלש בחינות של שמים שמים. הינו שכל בחינה מהשלש, הוא בחינות מגלה טפח ומכסה טפח. פי הוא בחינת מגלה טפח ומכסה טפח נגד עצמו, וזה בחינת 'בשמים יכסה פניו'. וכן הוא בחינת מגלה ומכסה וכו' נגד העולם, וזה בחינת 'בשמים יכסה רגליו'. וכן הוא בחינת מגלה ומכסה נגד השם יתברך, וזה בחינת 'בשמים יעופף'.

וכן אצל השם יתברך צריך להיות בחינת 'מגלה ומכסה' וכו', פי צריך לדבק ולקרב עצמו להשם יתברך, כאלו כביכול השם יתברך נגלה ומתקרב אליו. אבל כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, צריך להתרחק יותר. הינו כל מה שמתקרב יותר, צריך לידע שהוא רחוק מאד מהשם יתברך. כי אם יחשב וידמה בדעתו שכבר נתקרב להשם יתברך, ויודע בידעות השם יתברך, זה סימן שאינו יודע כלום. כי אם היה יודע קצת מהשם יתברך, היה יודע שהוא רחוק מאד ממנו. כי כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, ויודע יותר, הוא יודע שהוא רחוק מאד, ואינו יודע כלל. וזה דבר שאי אפשר לפה לדבר ולהסביר זאת, כי גדלת הבורא אין שעור. וזה בחינת (ישעיה נ"ז) "שלום לרחוק ולקרוב", בחינות 'מגלה טפח ומכסה' וכו', שכל מה שמתקרב מתרחק כנ"ל. וזה בחינת 'ובשמים יעופף', 'יעופף' כתרגומו: 'משמש', הינו בחינות מגלה טפח ומכסה וכו' של השמוש, שמשמש ועובד השם יתברך כנ"ל.

מאמר

מרחוק ה' נראה לי שילוח הקן הלכה ה

פרק א

בבחינת 'מגלה ומכסה', כי צריך לדבק ולקרב עצמו להשם-יתברך כאלו השם-יתברך נגלה ומתקרב אליו, אבל כל מה שמתקרב ביותר להשם-יתברך צריך להתרחק יותר, הינו לידע כי הוא רחוק מאד מהשם-יתברך, כי אם יחשב וידמה בדעתו שכבר נתקרב להשם-יתברך ויודע בידיעת השם-יתברך, זה סימן שאינו יודע כלום וכו', וזהו בחינת (ישעיה נז) "שלוש שלום לרחוק ולקרוב" וכו', עין שם:

ב. וזה בחינת 'שילוח הקן' ג. כי זה כלל גדול, שצריכין לידע שאין

א. "כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ" וכו' א (דברים כב).

על-פי התורה 'סוד פונת המילה' ב[לקוטי מוהר"ן] סימן ס"ג על הפסוק (ישעיה ו) "שרפים וכו' שש כנפים" וכו', עין שם ענין 'מגלה טפח ומכסה טפח' אצל הצדיק ואצל השם-יתברך. שלפעמים הצדיק אצל העולם הוא בחינת 'מגלה', שמגלה ומקרב עצמו אליהם, ולפעמים הוא בחינת 'מכסה', שנתפסה ונתעלם ונתרחק מהם מאד עד שנתעקם מח המתקרבים וכו'. וכן אצל השם-יתברך צריך להיות

ציונים והוספות

מוהר"ן סי' ס"ג.

ב. יבואר להלן סעיף ג. כעת מוהרנ"ת מקדים את יסודות הדברים ולאחר מכן חוזר לבאר בהם את מצוות שילוח הקן.

א. הנושא עליו משתית מוהרנ"ת את המאמר הוא מצוות "שילוח הקן", כאשר במהלך המאמר (להלן בסעיף ג) תתבאר פנימיות המצווה ופסוקיה על פי הקדמות הנובעות מליקוטי

כמו שכתוב (תהלים קיט) "פלאות
עֲדוֹתֶיךָ" וכו', רק אנו מחיבים לקיים
את התורה כאשר צונו, אבל טעמי
המצוות ופנימיות התורה סתום ונעלם
מאתנו מאד, וכמו שכתוב (קהלת ז)
"אמרתי אֲחַפְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי".

על-כן צריכין לזכר היטב את כל
הנאמר לעיל בהתורה הנ"ל
על ענין 'מגלה טפח ומכסה' וכו'
אצל השם-יתברך ואצל הצדיק, לידע
שכל מה שמתקרבין יותר כמה וכמה
רחוקים עדין. וזה הן אצל השם-
יתברך והן אצל הצדיק, כי גם
הצדיק סתום ונפלא ונעלם מאתנו
מאד. אף כמו שהשם-יתברך והתורה
והצדיקים הם סתומים ונעלמים
מאתנו מאד מאד, כמו כן הם
קרובים וסמוכים ונגלים אלינו מאד.
וכן להפך, כמו שהם נגלים וסמוכים
וקרובים אלינו מאד, כמו כן הם
רחוקים ונעלמים ונשגבים מאתנו
מאד, וכן חוזר חלילה, פי שניהם
אמת, שזהו בחינת מה ששבאר
בהתורה הנ"ל על 'שלוש לרחוק

יודעין כלל, כי 'אורייתא וקדשא
ברוך הוא וישראל כלא חד' (זהר אחרי
עג), וכמו שאי אפשר להשיג אותו
יתברך פי 'לית מחשבה תפיסא ביה
כלל' (הקדמת התיקונים יז), כן אי אפשר
להשיג את התורה, וכן אי אפשר
להשיג גדלת נשמות ישראל, אפלו
של הפחות שבפחותים, ומה שנעשה
עם כל אחד, ועל מה אתי להאי
עלמא, ומה יהיה ממנו וכו'.

אך אם כן מאחר שהכל סתום
ונעלם מאד, אם כן לא היינו
יודעין שום דבר עבודה כמה נעבד
השם-יתברך. אך מאהבתו וחקמתו
את ישראל עמו גלה סודו לאבותינו,
עד אשר גברו רחמי ונתן לנו את
התורה על-ידי משה עבדו, אשר הוא
האיר עינינו והודיע לנו את כל
התורה והמצוות אשר הם חיינו,
לקיים בזה העולם, לזכות על ידם
לתכלית הנצחית.

אבל עדין גם עתה אף-על-פי שאנו
יודעים את התורה והמצוות,
אף-על-פי-כן אין אנו יודעים כלל,

ציונים והוספות

מוהר"ן רפב, רפג. [וראה דברים נפלאים בליקוטי תפילות
ח"ב תפילה מב].

ג. בענין עמוק זה של: 'תכלית הידיעה - שלא
נדע', ראה עוד שיחות הר"ן שיחה ג, וחי

שמתנוצץ לו איזה התנוצצות ורואה איזה התקרבות, אף-על-פי שבאמת הוא התקרבות אמתית מאתו יתברך והוא חסד גדול ונפלא שהשם-יתברך מפליא חסדו עמו, אף-על-פי-כן אל יטעה שפיר הוא סמוך וקרוב להשם-יתברך ולהתורה ולהצדיקים, כי צריך לידע כל הנ"ל, שכל מה שישוה מקרב ביותר עדין הוא רחוק מאד מאד, פי לגדלתו אין חקר, ואי אפשר להסביר זאת היטב פמבאר בהתורה הנ"ל, אכל אף-על-פי-כן

ולקרוב וכו', פי קדשא בריך הוא סתום וגליא, וכן אורייתא סתום וגליא, וכן הצדיקים י. וכמו שכתוב בהתורה 'ויסב' (ליקוטי מוהר"ן סי' סב) בענין האמונה הקדושה, שעקר האמונה במה שאין יודעים ומבינים, ואף-על-פי-כן אצל המאמין הוא גלוי וידוע כאלו רואה בעיניו, מחמת גדל אמונתו השלמה ה. י.

אי לזאת צריכים לידע, שלפעמים כשהשם-יתברך עוזר לו

ציונים והוספות

א. ראה זוה"ק אחרי עג.: ישראל בתרין דרגין אינון, סתים וגליא. דתנינן תלת דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל. וכל חד, דרגא על דרגא, סתים וגליא. קודשא בריך הוא דרגא על דרגא, סתים וגליא. אורייתא הכי נמי סתים וגליא. ישראל הכי נמי, עיי"ש.

ז. עד כאן ביאר מוהרנ"ת את ענין ה'ריחוק' וה'קירוב' לגבי השגת השי"ת והתורה והצדיק [וקדושת נשמות ישראל], שאף על פי שהם רחוקים מהשגתנו בתכלית הריחוק, אף על פי כן הם נגלים וקרובים אלינו ממש, בבחי': 'כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו' (דברים ל), כעת הוא ממשיך לבאר את ענין ה'ריחוק' וה'קירוב' בבחינה נוספת, לגבי ישועת ה' והשפעת חסדיו, וכפי שהולך ומבאר.

ח. זו"ל: 'כי צריך לדבק ולקרב עצמו להשם יתברך, כאלו כביכול השם יתברך נגלה ומתקרב אליו, אבל כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך צריך להתרחק יותר, הינו כל מה שמתקרב יותר צריך לידע שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי אם יחשוב וידמה בדעתו שכבר נתקרב להשם יתברך ויודע בידיעות השם יתברך - זה סימן שאינו יודע כלום. כי אם היה יודע קצת מהשם

ד. ראה זוה"ק אחרי עג.: ישראל בתרין דרגין אינון, סתים וגליא. דתנינן תלת דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל. וכל חד, דרגא על דרגא, סתים וגליא. קודשא בריך הוא דרגא על דרגא, סתים וגליא. אורייתא הכי נמי סתים וגליא. ישראל הכי נמי, עיי"ש.

ה. זו"ל: 'גופא טמירתא ואתגלי' - כי היא 'טמירא', כי אם תשאל את המאמין איזה טעם באמונה ודאי אינו יודע להשיב לך טעם, כי אמונה אינו שייך אלא בדבר שאינו יודע טעם. ואף על פי כן: 'וגליא' - הינו שאצל המאמין הדבר גלוי כאילו רואה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו, מחמת גדל אמונתו השלמה: עכ"ל.

ו. והיינו שבענין האמונה אנו רואים ששייך להכיל ולחיות עם הפכים אלו של 'קירוב' ו'ריחוק' יחדיו, שהרי כל מהות האמונה היא להיות קרוב ודבוק לגמרי אל מי שהוא מרומם ונשגב ורחוק בתכלית הריחוק ולית ביה שום תפיסה כלל, ואכן רק עם נשיאת שני הפכים

מרחוק מאד. כי זה היה עקר הנסיון של אברהם, ששהם-יתברך הבטיח לו להרבות את זרעו ויירשו את הארץ, ששם המקום הקדוש של הבית-המקדש, ואחר-כך צוהו לשחט את יצחק. ואף-על-פי-כן לא הרגה אחר מדותיו יתברך והלך בתמו לשחטו. וכיום השלישי כתיב "וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק", שראה בעיניו את המקום שהוא הר המורה, ששם עתידין זרעו לכל הגדלות והטובות ולהפיר אותו יתברך, וראה המקום היטב היטב - כל התקנה טובה שייזכו זרעו שם, אבל ראה אותו מרחוק מאד, כי אף-על-פי-כן הלא עתה מוליך יצחק לשחיטה ט.

צריך לידע שהישועה והחסד של כל התקרבות והתקרבות כל שהוא - הוא חסד נפלא, כי הוא התקרבות אמתית וישועתו לנצח, אף אף-על-פי-כן עדין רחוק ממנו מאד תכלית ישועתו, וצריך עדין להיות עומד ומצפה הרבה לישועתו יתברך עד שיזכה להישע בשלמות, לצאת ממה שהוא צריך לצאת ולהתקרב למה שהוא צריך להתקרב.

וזה בחינת מה שכתוב באברהם אבינו (בראשית כב) "וירא את המקום מרחק". וכן (שמות ב, ד) "ותמצב אֶחָתוּ מֵרַחֵק". ואיֵתָא (ראה מגילה יד.) שֶהִסְתַּכְּלוּ עַל הַיְשׁוּעָה

ציונים והוספות

דסתי מאד, שרואה המקום של בית המקדש שירשו זרעו של יצחק לעתיד בגדולה כזאת וכו', ועתה הוא מוליך אותו לשחיטה, אף על פי כן לא הרגה אחר מדותיו חס ושלום. כי זה העיקר לבער ולסלק כל הקושיות והבלבולים והעקמימיות שבלבו, ולעשות את שלו ולחטוף טוב כל מה שיוכל, הרבה או מעט, כי 'אחד המרבה ואחד הממעט' וכו', ולהיות חזק בצוננות וכסופים טובים, ולהיות סמוך בכל הצדיקי האמת שיגמרו עמנו בודאי מה שהתחילו. ואם נעשה מה שנעשה, צריכים לידע האמת שאין אנו יודעים כלל, כי 'אמרתי אֲחַכְמָה וְהָיָא רְחוּקָה מִמֶּנִּי', שזהו בעצמו בבחינת 'וירא את המקום מרחוק', עכ"ל. ועיי"ש עוד.

יתברך, היה יודע שהוא רחוק מאד ממנו, כי כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, ויודע יותר, הוא יודע שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל. וזה דבר שאי אפשר לפה לדבר ולהסביר זאת, כי גדולת הבורא אין שיעור, עכ"ל.

ט. במכתבו של מוהרנ"ט מאותה תקופה שעסק בהלכה זו (עלים לתרופה רלג - פר' ויצא תקצ"ז) נמצא קצת תוספת דברים בענין, ולחיבת הקודש נעתיקם הנה, וז"ל: 'וצריכין להיות חזק כאילו אנו רואים התקנה טובה בעינינו ממש, אך הוא מרחוק מאד, בבחינת 'וירא את המקום', שראה את המקום שהוא מקום הבית המקדש, שעתידין זרעו של יצחק לירש, אך הוא 'מרחוק', כי לעת עתה היה מוליך אותו לעקידה לעשות רצונו יתברך בלי שום מחשבת חוץ. ואם שהוא תרתי

וְכֵן מְרִים הַתְּנַבְּאָה תַּחֲלָה עַל מֹשֶׁה שְׂיוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאַחֲר־כֵּן רָאֲתָה שְׂמֹשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לְמִים, אֲשֶׁר בְּאֵמַת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (מגילה שם) שְׁעָמַד אָבִיהָ וּטְפָחָה עַל רַאשָׁהּ וְכוּ', אָבֵל הִיא הִלְכָה וְתַתְּצַב מֵרַחֵק, כִּי הִיְתָה מִצָּפָה מֵרַחֵק שֶׁתִּתְקַיֵּם נְבוֹאֲתָהּ שֶׁרָאֲתָה שְׂיוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל אֶף-עַל-פִּי שְׂמֹשְׁלִיכִין אוֹתוֹ עֵתָה אֵל הַמַּיִם. וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר בְּכָל־לַיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת וּבַפְּרָטִי פְּרָטִיּוֹת אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר.

וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל הֵיטֵב יָכוֹל לְרַאוֹת בְּעֵינָיו אַבְרָהָם עֲצָמוֹ, כִּי גַם אַחֲר־כֵּן שֶׁהוֹשִׁיעוּ הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ וְצָוָהוּ "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ" וְכוּ' וְנִצַּל יִצְחָק, תִּכְרַךְ אַחֲר־כֵּן הָיָה מְהֵרָה לְמַצָּא זְוִיגוֹ, כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (בראשית רבה נו, ג). וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁר שְׁנוֹלְדָה רַבְּקָה וְרָאָה גַם יִשׁוּעָה זֹאת אָבֵל עֲדִין הִיא מֵרַחֵק מָאֵד, כִּי הִיא בֵּת יוֹם אֶחָד וַיִּצְחָק כָּבֵד בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה, וְאַחֲר־כֵּן בָּא לְבֵיתוֹ וּמַצָּא שִׁמְתָהּ אֲשֶׁתוֹ הַצְּדִיקָת שָׂרָה אֲמֵנוּ, וְלֹא הָיָה לוֹ מְקוֹם לְקַבְּרָהּ כִּי אִם בְּטַרַח גְּדוֹל, שְׁעִזְרוּ הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּגַם נִפְלָא לְהוֹצִיא מְעֵרַת הַמַּכְפֵּלָה מֵעֶפְרוֹן

הַחַתִּי. וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁעִזְרוּ הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ גַּם בְּזֶה, הִכְרַח לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה זְוִיג שֶׁל יִצְחָק שֶׁתִּבְאֵ לְבֵיתוֹ, כְּאֲשֶׁר הָאָרִיכָה הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּזֶה בְּאָרִיכוֹת לְסַפֵּר כָּל אֲשֶׁר עָבַר בְּזֶה, כִּי הָיוּ צְרִיכִים נְסִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד לָזֶה, לְהוֹצִיא אֶת רַבְּקָה מִבֵּית בְּתוּאֵל וְלָכֵן לְהַבְיָאָה לְיִצְחָק לְהַעֲמִיד תּוֹלְדוֹת שְׂיִצְאוּ עֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם. וְכֵן כָּל מָה שֶׁעָבַר אַחֲר־כֵּן עַל יִצְחָק שֶׁהִיְתָה אֲשֶׁתוֹ עֲקָרָה וְכוּ', וּבַפְּרָט מָה שֶׁעָבַר עַל יַעֲקֹב יוֹתֵר מִכֵּלָם וְכוּ' וְכוּ', וּבְכָל פַּעַם עֲזָרָם הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ הַרְבֵּה, אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן שְׁלֵמוֹת תְּכַלִּית הַיְשׁוּעָה עֲדִין רַחֲוָה.

וְגַם עֵתָה בְּדוֹר הַזֶּה, שֶׁכָּבֵד עֲזַר הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ לְאַבּוֹתֵינוּ שֶׁהַעֲמִידוֹ עֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, וְנָתַן לָנו אֶת הַתּוֹרָה וּבְנָה לָנו אֶת בֵּית הַבְּחִירָה וְכוּ', וְאִין מְסַפֵּר לְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנו עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּמוֹ שְׂאוּמְרִים 'אַלוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה' וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אָנוּ רַחֲוָקִים מִתְּכַלִּית הַיְשׁוּעָה מְאֹד. וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל הָאֵמַת לְאֲמַתּוֹ רוֹאֵה יִשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹת חֲסִדּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כִּמוֹ שְׂאוּמְרִים עַל נְסִיף שֶׁבְּכָל יוֹם

לנו האל ישועתנו סלה", וכמו שכתוב (איכה ג) "חסדי ה' כי לא תמנו, חדשים לבקרים רבה אמונתך" וכו', ופרש רש"י שהחסדים מתחדשים בכל בקר, (ועין מה שמבאר במקום אחר על פסוק זה, שמי שאין לו דעת לראות התחדשות החסדים ונפלאותיו בכל יום, צריך להאמין על כל פנים שבכל יום נעשה נפלאות חדשות לטובתנו הנצחית, שזהו מרמז בפסוק זה בעצמו "חדשים לבקרים רבה אמונתך" - שצריכים שיהיה לו אמונה רבה שבכל יום נמשכין חסדים נפלאים חדשים, בחינת 'חדשים לבקרים' וכו').

נמצא שבאמת אנו רואים ומאמינים שבכל יום ויום

עמנו ועל נפלאותיה וטובותיה שבכל עת ערב ובקר וצהרים וכו', ואף-על-פי-כן הישועה השלמה רחוקה מאתנו מאד, כי אנו נתונים בעונותינו הרבים בתקף הגלות אשר כמעט כשל פח הסבל, ובפרט גלות הנפש שהוא העקר, כאשר כל אחד יודע בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו. ואף-על-פי-כן רואים ישועת ה' ונפלאות חסדיו בכל עת, ואפלו מי שאין לו דעת לראות חסדיו וישועותיו בכל יום צריך על כל פנים להאמין, כי דברי אבותינו ורבותינו ז"ל בודאי אמת וצדק, והם תקנו לנו לומר שלש פעמים בכל יום על נסיה שבכל יום עמנו ועל נפלאותיה וטובותיה שבכל עת וכו', וכן בכמה פסוקים, וכמו שכתוב (תהלים סח) "ברוך ה' יום יום יעמס

ציונים והוספות

לבקרים רבה אמונתך, שצריך שיהיה לו אמונה רבה להאמין שבכל יום ובכל בקר הוא יתברך עושה חדשות הרבה בחינת "חדשים לבקרים", והבן. וצריכין לילך בזה מאד ולשים לב מאד למה שאנו אומרים בכל יום: וטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובפרט מה שאומרים 'עושה חדשות בעל מלחמות' וכו', ובודאי יגמור השם יתברך הכל כראוי, ויטיב עמנו הרבה טובתו הנצחית, אך צריכין לצפות לישועה בכל יום... עיי"ש.

י. ליקוטי הלכות ספר תורה ד', כא. וראה עוד עלים לתרופה (ס): ואפשר שמעת מה שאמרתי בעתים הללו על פסוק (איכה ג): "חדשים לבקרים רבה אמונתך", שהוא מדבר מענין התחדשות הדעת בכל יום, ואמרתי בחסדו יתברך, שאפילו אם אין האדם זוכה לראות ולהבין עוצם נפלאות ההתחדשות בכל בקר, צריך על כל פנים להאמין באמונה רבה שבודאי תחדש נפלאות בכל יום, כמו שאומרים 'עושה חדשות' וכו'. וזהו 'חדשים

(לא) "מרחוק ה' נראה לי" - 'מרחוק' דיקא, ועל-ידי-זה דיקא יכול כל אחד לפום דרגיה להתחזק ולשאור על עמדו בכל עת בכל מה שיעבר עליו, בבחינת (משלי לא) "ממרחק תביא לחמה" - 'לחמה' דאורייתא, שאי אפשר לקבל עצות התורה והעבודה כי אם 'ממרחק' דיקא, בבחינת 'שלום שלום לרחוק ולקרוב' הנ"ל - שצריכין לידע שכל נקדה ונקדה טובה שהשם-יתברך עזרו בגשמיות וברוחניות, הכל נמשך וקא ממרחק מאד מאד, כי לפי גשמיותו הוא רחוק מישועה מאד מאד, כמו שכתוב (תהלים כב) "רחוק מישועתי דברי שאגתי", אף רחמיו יתברך רבים מאד ומביא לחמו ממרחק מאד מאד, וגם אחר שהביא לחמו של תורה שהיא ישועתו, עדין הוא רחוק מאד מאד. ורק זה הוא התקרבותו, פי ההתרחקות תכלית ההתקרבות, פי כשיודע שהוא רחוק מאד - הוא דיקא מקרב אליו יתברך בתכלית ההתקרבות, ותכף שסובר שהוא קרוב - הוא רחוק מאד, וכנ"ל בהתורה הנ"ל (א):

עושה עמנו השם-יתברך חסדים נפלאים וישועות נשגבות, אף כל הישועות הם בבחינת יירא את המקום מרחק' - שרואין הישועה בכל עת אבל עדין היא רחוקה מאד, ואף-על-פי-כן אנו רואים הישועה בעיינינו בכל עת, פי הלא אנו רואים שאנו זוכים בכל יום להניח טלית ותפלין ולקיים פמה מצות, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נו.) 'אפלו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון', וכודאי הוא לנו ישועה נפלאה, כי רק זה הוא התכלית מכל העולם, כי לא ישאר לנו שום דבר רק מה שאנו חוטפין מזה העולם העובר תורתו ומצותיו יתברך אשר הם חיינו לנצח. ובפרט מי שזוכה לטעם איזה טעם בתורה, בפרט בחדושי תורה ועצות נפלאות של צדיקי אמת וכו', שזוכה לטעם איזה טעם של הדעת האמתית, הוא רואה בודאי נפלאות חסדיו וישועתו בכל יום ובכל עת.

אבל צריך לידע שאף-על-פי-כן הכל הוא בבחינת יירא את המקום מרחק' וכו', ובבחינת (ירמיה

◆ ניצוצי אור ◆

(א) מוהרנ"ת כולל כאן בדבריו הק' כמה בחינות של 'מרחק' הצריכים להתלוות אל כל נקודה של התקרבות, ובכך הם דווקא משלימים את ההתקרבות שתהיה באופן ש'יוכל כל אחד לפום דרגיה

ג. וְזֶה בְּחִינַת "כִּי יִקְרָא קֶן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל עֵץ אֹרֶז עַל הָאָרֶץ אֶפְרוּחֶיהָ" וְכוּ'. כִּי זֶה יְדוּעַ וּמְבָאָר בְּתַקּוּנֵיהֶם י"א, שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל וְכוּ', הֵינּוּ כְּשֵׁאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי נֶעַ וְנָדַל גְּלוּת וְטְלָטוּל הַשְּׂכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל־לַיִת וּבְכָרְטוּיּוֹת, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (משלי כז) "כְּצְפוּר נֹדְדֶת מִן קִנְיָה" וּמְבָאָר בְּתַקּוּנֵיהֶם י"א, שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל וְכוּ', הֵינּוּ כְּשֵׁאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי נֶעַ וְנָדַל

צִיּוּנִים וְהוֹסְפוֹת

יא. הַקְדַּמַת הַתִּיקוּנִים דָּף א: וְעוּד.

◆ נִיצוּצֵי אוֹר ◆

לְהַתְחַזֵּק וּלְהִישָׁאֵר עַל עַמּוּדוֹ בְּכָל עַת בְּכָל מַה שִׁיעֲבוּר עֲלָיו, [בְּחִינַת אֱלוֹ יוֹסִיפוֹ וְיִוָּאֲרוּ מִזְוִיּוֹת שׁוֹנוֹת בְּהַמְשֵׁךְ הַסְּעִיפִים], נִנְסָה בַּס"ד לְסַדֵּר אוֹתָם אַחַת לְאַחַת:

א] ה'מִרְחָק' מֵהִישׁוּעָה הַשְּׁלִימָה - שִׁידַע וְיִזְכּוֹר כִּי עַדִּיין הוּא רְחוֹק מִשְׁלִימוֹת יִשׁוּעָתוֹ, שֶׁהִיא הַהֲתַקְרְבוֹת הָאִמִּיתִית לְהַשִּׁי"ת וְעִשִּׂית רְצוּנוֹ בְּסוּר מֵרַע וְעֵשָׂה טוֹב בְּשְׁלִימוֹת, כִּי יִשְׁנֵם בְּזֶה מְדַרְיָגוֹת עַד אֵין סוּף. וְעַל יְדֵי שִׁיזְכוּר זֹאת אֲכַן יִתְקַרֵּב יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֲבָל אִם טוֹעָה וְחוֹשֵׁב שֶׁכִּבֵּר נוֹשַׁע וְהַתְקַרֵּב בְּשְׁלִימוֹת הָרִי הוּא הוֹלֵךְ וּמֵתַרְחַק.

ב] ה'מִרְחָק' מִצַּד רִוּמוֹת הַיִּשׁוּעָה בְּרוּחָנוֹת וְגִשְׁמוּת - לְהֵאֱמִין וּלְזַכּוֹר שֶׁכָּל נְקוּדָה שֶׁל הַתְקַרְבוֹת שְׁזָכָה [עַל יְדֵי יִשׁוּעָה גִשְׁמִית אוֹ זְכִיָּה רִוּחָנִית שֶׁל קִיּוּם תּוֹרָה וּמִצְוּוֹת], הִיא עֲצֻמָּה נִמְשַׁכֶּת וּמִשְׁתַּלְשֶׁלֶת וּמְגִיעָה עַד אֵלֶיּוֹ מִמְרָחֵק מְאֹד, הֵינּוּ מ'מִקּוֹם גְּבוּהָ וְעֵלְיוֹן וְנֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד מְאֹד' (כְּלִשׁוֹנוֹ הַק' בְּסִעִיף הַבָּא עִי"ש). וְלִגְבֵי תּוֹרָה וּמִצְוּוֹת נֹסֵף בְּזֶה הָאֱמוּנָה שֶׁאֵין לוֹ שׁוֹם הַשְּׁגָה בְּקִדּוּשׁ וְרוּמוֹת הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁל כָּל נְקוּדָה טוֹבָה שְׁזָכָה אֵלֶיהָ. [נִכְפֵי שִׁיּוּסִיף לְהַתְבָּאֵר בְּסִעִיף הַבָּא, כְּלוּל בְּזֶה גַם הָאֱמוּנָה לְאִדָּךְ גִּיסָא, שֶׁהָאוֹר הָעֵלְיוֹן וְהַנִּשְׁגָּב הוּא שֶׁאֵין לוֹ בּוֹ שׁוֹם הַשְּׁגָה חוֹפֵף וְשׁוֹרָה וְנִמְצָא מִמֶּשׁ עַל כָּל נְקוּדָה טוֹבָה שְׁזָכָה לְקִיּוּם].

ג] ה'מִרְחָק' מִצַּד רִוּמוֹת הַשִּׁי"ת - עֲצֵם הַיְדִיעָה וְהָאֱמוּנָה בְּמִרְחָק אֵינִן סוֹפֵי בֵּינָם לְבֵין רִוּמוֹת הַשִּׁי"ת וּמִצְוּוֹתָיו הִיא תְּכֵלִית הַהֲתַקְרְבוֹת - 'זֶה דְבַר שֶׁאֵי אִפְשָׁר לָפֶה לְדַבֵּר וְלְהַסְבִּיר זֹאת, כִּי גְדוּלַת הַבּוֹרָא אֵין שִׁיעוּר' (לְשׁוֹן רִבִּינוֹ הַק' בְּסִימּוֹן סג). וְזֶהוּ מְלַבֵּד הַהֲתַקְרְבוֹת אֶל הַשִּׁי"ת שְׁרוּאָה וּמְרִגִּישׁ עַל יְדֵי הַיִּשׁוּעוֹת וְהַתּוֹרָה וּמִצְוּוֹת הַקְּרֹבִים וּמְגִיעִים עַד אֵלֶיּוֹ.

ד] ה'מִרְחָק' מִצַּד מְדַרְיָגָתוֹ הַנְּמוּכָה - לְדַעַת וּלְזַכּוֹר שֶׁלְפִי מַעֲשֵׂיו וּמְדַרְיָגָתוֹ הַנְּמוּכָה הוּא רְחוֹק מְאֹד וְאֵינוֹ רָאוּי לְשׁוֹם נְקוּדָה שֶׁל הַתְקַרְבוֹת שֶׁהַשִּׁי"ת מִשְׁפִּיעַ לוֹ בְּרֹב רַחֲמָיו.

יְדִיעַת וְהַכְרַת מְקוּמוֹ הַרְחוֹק וְהַנְּמוּךְ מוֹעִילָה לְהַתְקַרְבוֹת בְּכֻמָּה אֹפְנִים [כְּפִי הַעוּלָה מְדַבְרֵי מוֹהֲרַנ"ת בְּהַלְכָה זו: א] בְּכַךְ מֵתַעֲצֻמַת בִּיתֵר שֶׁאֵת הַרְגֵּשׁת הַהֲתַקְרְבוֹת הַנְּפִלְאָה בְּכָל יִשׁוּעָה רִוּחָנִית וְגִשְׁמִית שְׁזָכָה, כִּי הִנֵּה, עַל אִף מְדַרְיָגָתִי הַנְּמוּכָה רִיחַם עֲלֵי הַשִּׁי"ת וְהַשְּׁפִיעַ לִי חֲסִדִים מִמְקוֹר עֲלִיּוֹן וְרַחוּק כִּזֶּה [רָאָה לְהֵלֵן סִעִיף י"א]. [ב] כֹּאשֶׁר הוּא זֹכֵר אֶת רִיחֻקוֹ, אִזִּי גַם ה'הַתְקַרְבוֹת' אֵינָה עִם גְּסוֹת הָרוּחַ שֶׁמֵּאֲבֵדֶת הַכֵּל, אֲלֵא מֵתוֹךְ שְׁפִלוֹת וְעִנּוּוֹה, בְּהַכְרָה ש'אֵין לִי רִשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֲלֵא לְרִאוּתָהּ בְּלִבְד' [רָאָה לְהֵלֵן סִעִיף י"ב]. ג] כֹּאשֶׁר הוּא זֹכֵר אֶת רִיחֻקוֹ וְשְׁפִלוֹת מְדַרְיָגָתוֹ, אִזִּי אֵינוֹ נּוֹפֵל בְּדַעַתוֹ כֹּאשֶׁר הָאֲרָה שֶׁל הַהֲתַקְרְבוֹת שׁוֹקַעַת וְנִעְלַמַת לְפַתַּע פְּתֹאוֹם [רָאָה לְהֵלֵן סִעִיף י']. [עוּד יֵשׁ לְצִיין כִּי גַם לְגַבֵּי יְדִיעַת 'מִרְחָק' זֶה שֶׁל מְדַרְיָגָתוֹ הַנְּמוּכָה יִשְׁנֵה בַח"י שֶׁהִיא עֲצֻמָּה כּוֹלָה הַתְקַרְבוֹת כְּמִבּוּאֵר בְּלִיקוּטֵי מוֹהֲר"ן תַּנִּינָא ס' סח עִי"ש].

"אם לבינה תקרא", שהיא בחינת שכינתא עלאה, שהיא בחינת פלגיות שלש ראשונות, דתמן אתמר (חגיגה יג.) 'במפלא ממך אל תדרש'י, בחינת (משלי כה) "כבוד אלקים הסתר דבר" וכו' - הינו שבאמת בודאי כל הטוב והחסד שהשם יתברך עוזר לו בעצם התרחקותו שיחטף איזה תורה ומצות, אף-על-פי שאינו בשלמות, אף-על-פי-כן הוא יקר מאד מאד והוא לו לישועה גדולה, ובודאי הכל נמשך ממקום גבה ועליון ונורא ונשגב מאד מאד בבחינת 'ממרחק תביא לחמה' כנ"ל, שזהו בחינת 'והאם רבצת על האפרוחים' וכו', שהאם, בחינת בינה, אמה עלאה, פלגיות השלש ראשונות, שהיא עלמא דאתפסאי, היא רבצת על אלו האפרוחים והביצים, שהם בחינת נקדות טובות של תורה ומצות שמזמין לרחוק כזה, למטלטל בדרך בכל עץ וכו' כזה, פי השם יתברך חושב מרחוק להיטיב עם כל אחד

ומטלטל בגלות נפשו, והוא בבחינת 'בדרך' - שהוא בחינת טלטול וגלות. וזהו 'בכל עץ' - הינו שלא ברר עדין עץ הדעת טוב ורע, ועל-כן נקרא 'כל עץ', שאילנא דחיי ואילנא דמותא עדין כלולים ומערבים אצלו, ולא בררם להפרידם זה מזה בבחינת (בראשית ב) "ומשם יפרד" (כמבואר במקום אחר יב). וזהו 'או על הארץ' - שהיא תכלית הגשמיות. ואף-על-פי-כן מזמין לו השם יתברך גם שם בחסדו הנפלא, שמוצא שם 'אפרוחים או ביצים' - שהם בחינת קדשת התורה והמצות, כמו שאיתא בתקוני זהר (דף א:) 'אפרוחים' - אלו מארי משנה. 'או ביצים' - אלו מארי מקרא, אבל עדין הפל בקטנות ואינו בשלמות, כמו שמבאר שם בתקוני זהר 'דלית גדפין דלהון שלמין י'.

"והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים" - זה בחינת אמה דמסככא על בנין, בחינת (משלי ב)

ציונים והוספות

עילאה. ובאופן אחד, ספירת הבינה כוללת בתוכה את שלשת הספירות העליונות (כתור, חכמה, בינה) שהם למעלה מכל השגה, ועליהם נאמר: 'במופלא ממך אל תדרוש, במכוסה ממך אל תחקור' וכו', ולכן נקראת: 'עלמא דאתכסאי'.

יב. ליקוטי מוהר"ן סי' ח סעיף ז.
יג. תרגום: 'שאינ כנפיהם שלימות'.
יד. מבואר בזה"ק כי סוד האם הרובצת על הבנים, היא ספירת הבינה שהיא סוככת על שבעת הספירות התחתונות, ונקראת: 'שכינתא

להנטותו לתחיה, כמו שכתוב (שמואל ב' יד) "והשב מחשבות לבל ידח ממנו נדח".

הבנים' שהיא בחינת התבוננות העליון שהוא תכלית הישועה, כי 'אמא' 'בינה' היא בחינת 'עלמא דאתי' טי, פידוע.

אבל הזהיר "לא תקח האם על הבנים" וכו', שלא תקח גם האם - שהיא התבוננות הנעלם והמכסה, עם הבנים - שהם הטובות והישועות שהקרה ה' לפניך, אף-על-פי שבאמת הכל נמשך רק משם, כי האם בעצמה רבצת על האפרחים והביצים דלית גדפין דלהון שלמין, שיוכלו להתקיים בגלות וטלטול פנה, אבל אף-על-פי-כן עדין אין לה רשות לקח האם על הבנים, דהינו שתרצה להתבונן מיד ולהבין ולראות תכלית הישועה, כי אף-על-פי שהשם-יתברך עזר לה הרבה שהקרה לפניך טובות כאלה, שהם בחינת אפרחים או ביצים, אבל אף-על-פי-כן אין לה שום תפיסה עדין ב'אם

ועל-כן "שלח תשלח את האם" - כי 'במפלא ממך אל תדרש', כי צריך אתה לידע, שעדין אתה רחוק מאד מתכלית הישועה כנ"ל. רק "ואת הבנים תקח לה" - שהם האפרוחים והביצים, שהם בחינת נקודות התורה והמצוות שהזמין לה השם-יתברך ברחמיו, שצריך אתה לקחם לעסק בהם ולגדלם מקטנות לגדלות, שהוא כלל עבודת השם-יתברך. אבל עצם תכלית הישועה שהיא בחינת התבוננות עליון, בחינת 'אם לבניה', עדין רחוק ממך, כי עדין אינך יודע כלל וכנ"ל, ועל-כן 'שלח תשלח את האם' וכו' (ב):

ציונים והוספות

'עלמא דאתי' [- עולם הבא] שאז יופיע הארת ספירה עליונה זו.

טו. ספירת הבינה היא למעלה משבעת הספירות התחתונות המאירים בעולם הזה, והיא נקראת:

ניצוצי אור

(ב) בסעיף זה מוהרנ"ת מבאר נקודה חדשה ויסודית מאד בסוד ה'ריחוק' המשלימה את ה'קירוב'. והיא, זהירות עצומה ושמירת מרחק מ'התבוננות' בדברים שהם למעלה ממדרגתו ולגביו הם בגדר: 'במפלא ממך אל תדרוש' וכו', וזאת למרות שאכן השגה והתבוננות זו היא תכלית ישועתו, ולכן

ד. וְזֶהוּ "כִּי יִקְרָא" - 'פָּרַט לְמִזְמֵן' (חולין קלט.). כִּי בְּיַדַּי עָקַר הָאֲזוּהָרָה הַנֶּ"ל שֶׁל 'שִׁלַּח תְּשַׁלַּח' כִּנּוּי, הוּא רַק מִי שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנַת 'כִּי יִקְרָא לְפָנָיָהּ' וְכוּ', 'בְּדַרְךָ' וְכוּ', שֶׁעֲדִין הוּא בְּגִלּוֹת וְטִלְטוּל גְּדוּל, וְהַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ הִקְרָה לְפָנָיו בְּדַרְךָ וְכוּ'. אָבֵל מִי שֶׁמִּזְמֵן אֶצְלוֹ בְּחִינַת הַקֵּץ צְפוּר, דְּהֵינּוּ שֶׁפָּכַר יָגַע וְטָרַח הַרְבֵּה בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁזָּכָה לְהִזְמִין הַקְּדוּשָׁה, כִּי כָּל דְּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה צְרִיךְ זְמוּן, כְּמוֹ שֶׁאֵיחָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה קסח:), הוּא יָכוֹל בְּיַדַּי לְקַח הָאֵם עִם הַבָּנִים לְפִי עֶרְכוֹ, כִּי גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים שֶׁאֶצְלָם בְּחִינּוֹת הַקֵּץ צְפוּר בְּבַחֲיִנּוֹת מִזְמֵן - הֵם בְּיַדַּי זֹכִיין לְהַשִּׁיג נִסְתָּרוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת 'אֵם הַבָּנִים', כִּנּוּי:

ה. וְזֶהוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ו) "הִסְבִּי עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהִם הִרְהִיבֵנִי", עֵינַי פָּרוּשׁ רַש"י, כִּי בְּיַדַּי (שם ד) "שֶׁעָרַף כְּעֶדֶר הָעֵזִים" וְכוּ', "שֶׁנִּיף כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת" וְכוּ', "כְּפִלַּח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ", שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֶׁם הַכַּל עַל רַבּוּי הַחֲבִיבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַחֲבֵב הַטּוֹב וְהַמְצֹת שֶׁל הַקְּלִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, וּבְיַדַּי גַּם אֶתָּה חֲבִיב בְּעֵינַי מְאֹד, אַף אַף-עַל-פִּי-כֵן 'הִסְבִּי עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי, שָׁהִם הִרְהִיבֵנִי' - בְּבֵית רֵאשׁוֹן, שֶׁהָרֵאשִׁיתִי לָכֶם חֲבִיב יִתְרָה יוֹתֵר מִדָּאִי, וְעַתָּה הִתְכַּרַח שֶׁתִּסָּב עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי לְבָלֵי לְהַשִּׁיב לָכֶם עַתָּה הַכְּפִרְתָּ וְהָאֲרוֹן וְהַכְּרוּבִים עַד עַתָּה קָץ הַפְּלֹאוֹת וְכוּ' (א). וְכֵן הוּא כָּכֵל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וּבְכָרַט עַתָּה בְּתַקְּףָהּ הַגְּלוּת הִזָּה בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא.

◆ נִיצוּצֵי אוֹר ◆

הָאָדָם נִמְשָׁךְ מְאֹד לְנִסּוֹת לְהַבִּין הַכֹּל תִּיכַף וּמִיד, אוֹלָם כִּיּוֹן שְׁעֵדִיין אֵינּוּ רְאוּי לִכְךָ הוּא עֵלוּל לְאֵבֶד הַכֹּל [רֵאָה לְהֵלן סֵעִיף יח בְּעֵינַי חֲכָמַת יוֹן].

וְכַאֲן מְגִיעַ סוּד ה'רִחוּק' - הִיא הָאֲזוּהָרָה הַגְּדוּלָה: 'אֵין לָךְ עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת', שֶׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הַהֲתַבּוֹנָנוֹת הַיְתִירָה, וְחֲטוּף וְאִכּוֹל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּפִשְׁטוּת וּשְׂמֵחָה. אוֹלָם מֵאִידִךְ, עָלֶי לְהֵאֱמִין וּלְזַכּוֹר כִּי עַל כָּל נְקוּדָה טוֹבָה שֶׁהֵנִי מְקִיִּים בְּפִשְׁטוּת חוֹפֶפֶת וְרוֹבֶצֶת הָאֵרָה עֲלִיּוּנָה שְׁבַעֲלִינוּת מֵאוֹתָהּ הַתַּבּוֹנָנוֹת עֲמוּקָה, וְהִיא יוֹרֶדֶת עַד אֵלַי מִמֶּשֶׁ. זֶהוּ אִפּוּא עוֹד 'שְׁלוֹם' וְחִיבוֹר נִפְלָא בֵּין ה'רִחוּק' וְה'קְרוּב'. הָאֵרָה נּוֹסֶפֶת עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ דְּבָרָיו הַק': 'אֵין לָךְ רִשּׁוֹת לְהַתְּבַנּוֹן מִיד וְלַהֲבִין וְלִרְאוֹת תְּכִלִּית הַיִּשׁוּעָה' אֵלֶיהָ הֵנֵךְ כָּל כֵּךְ מִצְפָּה: אֵיךְ אִזְכָּה אֵלֶיהָ וְכִיצַד הִיא תִתְּרַחֵשׁ, 'הַתְּבַנּוֹנוֹת' יְתִירָה זוֹ עֵלוּלָה לְהַרְחִיק אוֹתָךְ מֵהַיִּשׁוּעָה, וְגַם אוֹתָהּ עֲלִיךָ לְשַׁלַּח. הַתְּמַקֵּד בִּינְתִיִּים בְּנְקוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּנוֹת שְׂמוּמִין לָךְ הַשִּׁ"ת, וְהַיִּשׁוּעָה בּוֹא תְּבוּאָה...

(ג) וְהֵינּוּ שֶׁהַחִיבָה וְהַקִּירְבָה הַיְתִירָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה בְּבֵית רֵאשׁוֹן הַתְּקַבְּלָה אֶצְלָ עִם יִשְׂרָאֵל בְּלֵי הָאֵרֶת ה'רִחוּק', וּבְכַךְ גֵּרַם לָהֶם שִׁסּוּרוֹ מֵאַחֲרֵי ה', וְדוּוּקָא ה'הִרְחַקָה' כִּיכּוֹל שְׁלִיּוּתָהּ אֶת תְּקוּפַת בֵּית שְׁנֵי,

והבן היטב להוציא מזה עצות והתחזקות אליך בכל עת ובכל זמן, כי הוא חייך לנצח, כמו שכתוב בשליח הקן "למען ייטב לך והארכת ימים" – כי זה עקר החיים פשוטו כן להתבונן בכל יום רבוי רחמיו וחסדיו ואף על-פי-כן עדין רחוקים מאד, שזה עקר שלמות הדעת והחכמה שהוא עקר החיים, ועל-ידי-זה יכולין להתחדש בכל יום בבחינת 'חדשים לבקרים רבה אמונתך' וכנ"ל והבן היטב (ד):

ו. ועל-כן שלמה המלך עליו השלום, אף-על-פי שהיה חכם מכל האדם, הודה אחר-כך על עצמו ששגה הרבה בזה מה שטעה וסבר שכבר הוא סמוך להשם-יתברך, כמו שכתוב (משלי ל) "לאיתיאל ואכל", שהתודה על שאמר 'אתי אל', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה ו, א). כי באמת אין יודעים כלל, כמו שפרש שם אחר כך (משלי ל) "כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי, ולא למדתי" וכו', עיין שם, הינו פנ"ל:

◆ ניצוצי אור ◆

עוררה בעם ישראל התקרבות חדשה שנבעה ממעמקי ליבם, וכפי שבאה לידי ביטוי בגילויי 'תורה שבע"פ' והארת חנוכה שהופיעו והתגלו דווקא אז, וראה עוד להלן סעיף יב.

(ד) מוהרנ"ת מאיר כאן נקודה חדשה: 'התקרבות' שבלולה עם 'מרחק' מעוררת התחדשות בלתי פוסקת, וגורמת להתקרב מחדש עוד ועוד [ראה להלן סעיף ט בענין: מוסיף והולך]. התחדשות זאת היא עיקר החיים ואריכות הימים. לעומת זאת, 'התקרבות' שאין בה את תחושת ה'מרחק' יכולה היא להביא ח"ו לידי התיישנות ורפיון [ראה עוד להלן סעיף יג הרחבה בענין זה].

פרק ב

אף גם נתהפף מהפף אל הפף - שזכו לגס נפלא שדלקו גרות המנורה בגס שמונה ימים. ועל-ידי-זה קבעו לנו לדורות להדליק גר חנכה הקדוש, שהוא אור נפלא מאד, שמגדל עצם האור אנו יכולים להמשיכו כל אחד למטה למטה בתקף העשייה, למטה מיו"ד טפחים, להאיר גם שם אור הנפלא הזה שהוא אור התורה והמצוות, בחינת (משלי ו) "כי גר מצוה ותורה אור".

ועל-כן אסור להשתמש לאורה, כי מחמת שזה האור נמשך למטה במקום אחיזת הסטרא אחרא והקלפות, על-כן אסור להשתמש שם לאור הקדוש הזה, שלא יתאחזו בו החיצונים, כמבאר בפונות. אבל גר שבת שאז עולין כל העולמות למעלה למעלה, כי עשייה עולה ליצירה ויצירה לבריאה וכו' וכו', אזי מדליקין הגר במקום גבה שאין להסטרא אחרא אחיזה שם

ז. וזהו בחינת גר חנכה אסור להשתמש לאורה' (שבת כא:), לא כמו גר שבת שמצות ההדלקה היא דיקא להשתמש לאורה לקיים ענג שבת באכילה ושתייה וכו' לאור גר שבת. פי מבאר בכונות האר"י ז"ל (פרי עץ חיים חנוכה פרק ד), ומוכא בדברינו טי, שגר חנכה הוא בחינת אור גדול מאד [בחינת פלגיות השלשה יחודים שעולים גר"י וכו'], שממשיכין אותו למטה מאד, דהינו למטה מעשרה טפחים ששם הוא תקף העשייה.

וזהו החדוש והפלא של גר חנכה, שמתקף הגס שזכו אז על-ידי צדיקי הדור מתתיהו ובניו שהתגברו על מלכות הרשעה שרצו להשפיתם תורתך וכו', וכשגברה יד הצדיקים מלכות בית חשמונאי ונצחום, זכו לישועה נפלאה, שלא די שלא נתקימה מחשבתם הרעה של הסטרא אחרא להשפיתם תורתך חס ושלום,

ציונים והוספות

הוי"ה אלקים [112] הוי"ה אדני [91] [250 =] - גימטריא גר' [250].

ט. ליקוטי הלכות כלאי בהמה ד, יד.
יז. השלשה יחודים הם: הוי"ה אקיי"ק [47]

מחמת קדשת שבת, על-כן מתר להשתמש לאורה יי.

וכל זה הוא ענין הנ"ל, כי גר חנכה זה בחינה שממשיכין האור שהוא הישועה של הגס שתתקיים התורה, ממשיכין זאת ממרחק מאד, ממקום גבה מאד, למקום נמוך מאד למטה מעשרה טפחים, ועל-כן אסור להשתמש לאורה, כי עדין אין האור ש'לנו, ואין לנו רשות להשתמש בו לעשות בו כל צרכינו כמו בנר שבת שהוא מרמז על עולם הבא שאז יזכה כל אחד לבא ולהגיע למקומו ומנוחתו כפי חלקו לעולם הבא, ועל-כן עושים לאור גר שבת כל התשמישים, שהם אכילה ושתיה וכו', שהם ענג שבת, כי יש לנו כח על-ידי האור הזה של שבת להעלות הכל לשרשו, לאור באור החיים שמאיר בשבת, שהיא בחינת 'עלמא דאחתי'.

אבל חנכה הוא בימי החל, ואין שום עליה אז להעולמות, רק

שממשיכין האור ממרחק למטה בתקף העשייה, על-כן אין לנו רשות להשתמש בו פי אם לראותו בלבד, פי אין לנו כח עדין להעלות כל תשמישינו לשרשו העליון שהוא אור הקדוש כזה, כי זה האור של חנכה נמשך לנו רק לראותו בלבד, בבחינת יירא את המקום מרחק, שצריכין לעמד ולהסתכל היטב על האור הנורא הזה, ולהתבונן ולשום אל לבו כל אחד את תקף הגס שעשה השם יתברך לאבותינו ולנו, כי לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם על-ידי נפלאותיו העצומים, והכל בבחינת 'ממרחק תביא לחמה' הנ"ל - שממשיך עלינו הגס והישועה ממקום רחוק מאד מאד.

ועל-ידי-זה יש לנו קיום גם עתה בתקף הגלות הזה, ויש לנו כח להתחזק ולעמד על עמדתנו, על-ידי שאנו רואים מרחוק

ציונים והוספות

דווקא במקומות נמוכים שיש בהם אחיזת הקליפות, ולכן אסור להשתמש לאורו. כעת הוא הולך ומסביר את הדברים בבחינת ה'רחוק' וה'קרוב' המתאחדים דווקא בנר חנוכה.

ית. עד כאן מביא מוהרנ"ת את המבואר בכתבי האריז"ל בענין ההבדל בין נר שבת לנו חנוכה, כי נר שבת דולק ומאיר במקום גבוה שאין בו אחיזת הקליפות, ולכן מותר להשתמש לאורו, ואילו נר חנוכה מאיר

ועצם נפלאות האור שהשם יתברך מאיר עלינו בטובו שהוא בחינת אור נר חנוכה, אבל אף-על-פי-כן עדין הוא מרחוק מאד. ועל-פן אסור להשתמש לאורה, כי עדין אין האור שגלו בשלמות, רק זה בעצמו הוא לנו לזכות לחסד וישועה נפלאה שאנו ממשיכין אור קדוש ונורא כזה לתוך ביתנו, לכל אחד ואחד, למטה מעשרה טפחים, וכנ"ל (ה):

אבל המהדרין במצות מדליקין נר לכל אחד ואחד - כדי שישים כל אחד ואחד אל לבו, שגם עמו בפרטיות עושה השם יתברך נסים ונפלאות, ומאיר לו בטובו לתוך דעתו שיתעורר משנתו בכל פעם על-ידי נפלאות החסדים והישועות שעושה עמו בפרטיות בכל עת.

כי יש הרבה שטועים בזה, שאפלו אם הוא איש כשר ומשים אל לבו להתבונן קצת בעצם החסדים

וזהו בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת כא): 'נר חנוכה איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין' וכו'. כי עקר מצות נר חנוכה הוא 'נר איש וביתו', כי בנדאי מאחר שעקר ההדלקה הוא רק לראותו בלבד להסתכל על תקף הגם מרחוק, על-פן די נר אחד לאיש

ח. וזהו בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת כא): 'נר חנוכה איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין' וכו'. כי עקר מצות נר חנוכה הוא 'נר איש וביתו', כי בנדאי מאחר שעקר ההדלקה הוא רק לראותו בלבד להסתכל על תקף הגם מרחוק, על-פן די נר אחד לאיש

◆ ניצוצי אור ◆

(ה) כלומר, הארת 'נר שבת' מגיעה מתוך 'התקרבות' גמורה, כאשר העולמות אכן עולים ונכללים בשורשם. לעומת זאת החידוש הגדול של הארת 'נר חנוכה' היורד אל תוך תוקף עולם העשייה הרחוק כל כך, הוא 'התקרבות מרחוק' - לחוש ולחיות את שיא הקירבה, אפילו ממרחקי מרחקים. לראות במוחש את האור ממש אצלנו בבית ו'לעמוד ולהסתכל היטב על האור הנורא הזה' גם כאשר 'עדיין הוא מרחוק מאד' ואין לנו רשות כלל להשתמש בו... דווקא הלימוד העמוק הזה, כיצד 'רואים מרחוק', אשר זהו אורו המיוחד של נר חנוכה, בכוחו להאיר את מחשכי הגלות.

וביתר עומק, האור של נר חנוכה הוא 'רחוק' מצד עצמותו, כי שרשו בחכמה העליונה שאין בה שום תפיסה [כמבואר בכתבי האר"י ז"ל], והמשכת הארתו אל עולם העשייה, מקרבת ומאירה לנו במקומנו הנמוך את עצם הארת ה'רחוק', שתוכל להתנוצץ בליבנו ההרגשה כי לגדולתו ית' אין חקר ולית מחשבה תפיסה ביה כלל, ושיש בתורה הק' פנימיות ורזין דרזין עד אין שיעור וכו'.

עצומות, שזוכה גם הוא שיאיר לו אור התורה והמצוות, שהם הנקודות טובות שחוטף בכל יום, בפרט מה שזכה להתקרב לצדיקי אמת, רק שהאור הוא עדין בבחינת וירא את המקום מרחק פנ"ל, אבל אף-על-פי-כן האור מאיר לו בשלמות, לו לעצמו בפרטיות בתוך תקף החשף שנלפד בו, בבחינת (מיכה ז) "כי אשב בחשף ה' אור לי" (ו), שעל-ידי-זה הוא זוכה גם כן בכל עת לחטף טובה הרבה, אשר זה תקנתו לנצח, ועל-ידי-זה יכול להתחזק להתעורר משנתו בכל פעם, וכנ"ל:

ב. והמהדרין מן המהדרין מוסיף והולך בכל יום, פי לא די שממשיך האור לעצמו בפרטיות אף-על-פי שהוא מרחוק מאד וכנ"ל, כי אדרבא, זהו עקר תקונו וכנ"ל. אף גם הוא מוסיף והולך בכל יום. פי מי שהוא חזק באמונה ומשים אל לבו להסתפל היטב על נפלאות ה'

שהשם-יתברך עושה עמנו בכל דור, שיש לנו קיום בגלות כזה מכל הצדדים, אבל אף-על-פי-כן הוא טועה בנפשו, ואינו מרגיש על עצמו בפרטיות תקף הגס, מחמת שיודע בנפשו נגיעי לבבו ומכאובי נפשו העצומים, ובכל יום יצרו מתגבר עליו ועובר עליו מה שעובר, עד אשר יכול לטעות פאלו הוא בתכלית החשף חס ושלום, ואין האור מגיע אליו חס ושלום. ועל-כן אף-על-פי שרואה האור, ומאמין שהשם-יתברך מאיר לנו גם עתה אור התורה שהוא ישועתנו ועזרתנו סלה, אף-על-פי-כן אינו מאמין בעצמו שהאור מגיע גם אליו בפרטיות. על-כן המהדרין מדקדקין ומדליקין נר חנכה לכל אחד ואחד מבני הבית בפרטיות, כדי שישים אל לבו כל אחד ואחד בפרטיות, שגם אליו בפרטיות מגיע האור.

כי באמת השם-יתברך עושה עמו בפרטיות נסים ונפלאות

◆ ניצוצי אור ◆

(ו) מסתתרת כאן הבנה נפלאה: ההארה הפרטית הזו, היא גם פרי יצירתו של החושך והריחוק, שהרי כאשר אין ריחוק והכל מתעלה לשרשו כמו בהארט 'נר שבת', אין מה שיחלק את האור לפרטים, אדרבה, הכל נכלל יחדיו בשרשו. לעומת זאת, האור היורד אל מעמקי החושך הרי הוא מוכרח לפלס את דרכו אל כל אחד ואחד בפרטיות להאיר את מחשכיו המיוחדים לו, ומכך נוצרת הארה פרטית ומיוחדת: "כי אשב בחושך ה' אור לי" - 'אילו לא ישבתי בחושך לא היה ה' אור לי' (שוח"ט ה), ועל כן דווקא ב'נר חנוכה' מצאנו את ההידור: 'נר לכל אחד ואחד'.

שְׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם מִחֻדָּשׁ, בְּבַחֲיִנַת 'חֻדָּשִׁים לְבַקָּרִים רַבָּה אֲמוּנָתָךְ', שְׁמַאֲמִין שֶׁהַחֻסְדִּים מִתְחַדָּשִׁים בְּכָל בֶּקֶר, פִּי 'חֻסְדֵי ה' לֹא תִמְנֹו וְכוּ', הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵף לְהַמְשִׁיף הָאוֹר עַל עֲצָמוֹ בְּתוֹסְפוֹת אוֹרָה בְּכָל יוֹם, בְּבַחֲיִנַת 'חֻדָּשִׁים לְבַקָּרִים הַנִּל'.

כִּי בְּאֵמַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ מְאִיר עֲלֵינוּ בְּכָל יוֹם בְּתוֹסְפוֹת אוֹר הַחֻסְדִּים וְהִישׁוּעוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת עַל-יְדֵי כַח הַצְדִּיקִים, בְּבַחֲיִנַת (משלי ד) "וְאֵרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגַה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נֶכּוֹן הַיּוֹם", שֶׁהָאוֹר נִמְשָׁךְ כְּמוֹ אוֹר נֶגַה שֶׁל עֲלִית הַשַּׁחַר שְׁמוֹסִיף לְהָאִיר בְּכָל רֵגַע עַד נֶכּוֹן הַיּוֹם, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁאֲנוּ עֲכָשׁוּ בְּתַקְיָה מְרִירוֹת הַגְּלוּת בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אוֹרוֹ הַגְּנוּז מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם, שְׁמֶשֶׁם נִמְשָׁךְ הַתְּחַדָּשׁוֹת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם,

כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים (ברכת יוצר) וְכַטּוּבוֹ מִחֻדָּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית י'.

וְזֶה בַּחֲיִנַת מַה שְׁמִסְיָמִין בְּבַרְכַּת הַמְּאוֹרוֹת 'אוֹר חֻדָּשׁ עַל צִיּוֹן תְּאִיר' וְכוּ', כִּי בְּיָדַי הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ יִגְמַר מַה שֶׁהַתְּחִיל, כִּי בְּיָדַי בֹּא יָבֵא אוֹרָנוּ שֶׁהוּא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, כִּי בְּשֵׁם קְדוֹשׁךְ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכָּבֵה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' (ברכת ההפטרות). וּבְכָל יוֹם מִמְשִׁיף עֲלֵינוּ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ מְאוֹרוֹ הַגְּדוֹל עַד אֲשֶׁר תִּצְמַח יְשׁוּעָתָנוּ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהַאֲמִין שְׁאֵפְלוּ בְּתַקְיָה חֲשֻׁבַת הַגְּלוּת - הָאוֹר מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ, וְיִכּוֹל כָּל אֶחָד בְּמַקוֹמוֹ לְהַתְקַרֵּב לְאוֹר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא אוֹר הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת גֵּר חֲנֻכָּה שְׁמַדְלִיקִין, עַל-יְדֵי שְׂזָכוּ צְדִיקֵי הַדּוֹר לְחַזֵּר וּלְהַמְשִׁיף אוֹר הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח לְנִצָּחַ. וְעַל-כֵּן אֶף-עַל-

ציונים והוספות

יט. ראה זוה"ק שמות קמח: וז"ל: 'כתיב ויאמר אלהים יהי אור והיה אור'. אמר רבי יוסי ההוא אור אתגניז... רבי יהודה אומר, אלמלי אתגניז מכל וכל, לא קאים עלמא אפילו רגעא חדא, אלא אתגניז ואזדרע כהאי זרעא דעביד תולדין זורעין ואיבין, ומניה אתקיים עלמא. ולית לך יומא, דלא נפיק מניה בעלמא, ומקיים כלא דביה זן קודשא בריך הוא עלמא... ומההוא יומא קדמא לא אתגלי, אבל שמושא קא משמש בעלמא, ואיהו

מחדש בכל יומא עובדא דבראשית'. כ. ראה עוד דברים נפלאים שמביא מוהרנ"ת בשם הרה"ק מארדיטשוב זי"ע, בליקוטי הלכות קריאת שמע ה': 'כל מה שמתקרבין יותר לביאת משיח, אף על פי שהצרות הנפש מתגברין יותר, אבל ברחמיו גם התנוצצות משיח מתנוצצן בכל פעם יותר, וכמו שמספרים ענין זה בשם הרב הקדוש מברדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה, עכ"ל'.

שְׁמֵרְמֵז עַל צְרוֹת חֲשֵׁכַת הַגְּלוּת, כְּמוֹכָא. 'פִּי בָא הַשְּׁמֵשׁ' - שְׁשֻׁקְעָה שְׁלֹא בְּעוֹנָתָהּ. זֶהוּ בְּחִינַת מַה שְּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, שְׁלִפְפְּעִימִים בְּחֻמְלַת ה' נִפְתַּח לוֹ אוֹר גְּדוֹל וְנִדְמָה לוֹ שְׁבוּדָאֵי יְהִיָּה אִישׁ פָּשֵׁר כְּרֵאוּי, וְאַחֲרֵיכֵן פִּתְאָם נִחְשָׁף לוֹ כְּאִלוּ בָּא הַשְּׁמֵשׁ מִמֶּשׁ פִּתְאָם שְׁלֹא בְּעוֹנָתָהּ.

וְאִזּוֹ הוֹדִיעוּ לוֹ לִיעֲקֹב בְּחֻלּוֹם, שְׁכָל זֶה הוּא בְּחִינַת "וְהִנֵּה סֵלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה", שְׁזָהוּ כָּל עֲבוֹדַת הָאָדָם שְׁצָרִיף לִילָף מִדְּרָגָא לְדְרָגָא כְּמוֹ שְׁעוֹלִין בְּסֵלֶם, "וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹקִים" - שְׁהֵם הַצְּדִיקִים, "עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ" - שְׁצָרִיף שְׁיִהְיֶה לָהֶם כְּמַה עֲלִיוֹת וְיִרְדוֹת, כִּי קִדְּם הֶעֱלִיָּה צָרִיף שְׁיִהְיֶה יְרִידָה וְהִירְיָדָה הוּא תְּכָלִית הֶעֱלִיָּה יֵא. עַל-כֵּן אַל

פִּי שְׁרַחֲקִים מִהָאֹר מָאד, וְאִסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ כִּי אִם לְרֵאוֹתוֹ בְּלְבָד, אַף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיף כָּל אֶחָד לְהַדְלִיק הָאֹר לְעֲצָמוֹ בְּפִרְטוּת כַּנ"ל, אַף גַּם לְהִיּוֹת מוֹסִיף וְהוֹלֵף, כִּי בְּאֵמַת גַּם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ מוֹסִיף עָלָיו אוֹר חֲסִדוֹ וְיִשׁוּעָתוֹ בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים 'עַל נְסִיף שְׁבְכָל יוֹם עֲמָנוּ' וְכו' (ז):

י. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית כח) "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשְּׁמֵשׁ". כִּי בְּאֲבָרְהָם כְּתִיב 'וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מֵרַחֵק, וַיִּבְיַעֲקֹב כְּתִיב 'וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם', כִּי הוּא זָכָה יוֹתֵר, כִּי זָכָה לְפָגַע מִמֶּשׁ בְּמָקוֹם, וְכְמוֹכָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (תיקוניו, תיקון ט), אַף אַף-עַל-פִּי-כֵן יִדַע שְׁעֲדִין הַמָּקוֹם רַחוּק מָאד עַד עֵת קִץ. וְעַל-כֵּן 'וַיִּלֶן שָׁם' -

ציונים והוספות

כא. לשון זה מופיע בליקוטי מוהר"ן קמא סי' כב, ושם תנינא סי' יב [כעין לשון זה נמצא בשאר ספרי קודש ואכמ"ל].

ניצוצי אור

(ז) נקודה להתבוננות: האור המתחדש ומתווסף בכל יום, מתאפשר רק בנר חנוכה, כיון שכל הארתו מכוונת ויורדת אל תוך הפער העצום הקיים בין הישועה הקרובה שנמצאת ומאירה אצלנו ממש 'בתוקף מרירות הגלות בגוף ונפש', לבין תכלית הישועה אליה הננו כה מצפים, הרחוקה מאד מאד. כאשר אל תוך הפער הזה יורדת וזורחת הארת חנוכה ומאירה אל ליבנו, כי כמה שאנו כה רחוקים, בכל זאת הננו ממש קרובים, אולם באותה מידה, כמה שאנו כל כך קרובים, אנחנו עדיין לגמרי רחוקים... גילוי זה אשר ככל שהוא מחבר ומאחד את האור הכי 'רחוק' עד לתכלית ה'יקרוב', עדיין הוא משאיר פער נצחי ביניהם [אשר זהו גופא אחדות והחיבור של האור ה'רחוק' בעצמותו, שנשאר לעולם רחוק, עם האור ה'קרוב'], מותר ממיילא מקום בו האור יכול להתווסף עוד ועוד עד אין קץ.

יא. וְזֶה בְּחִינַת ה' הַלֵּל' שֶׁל חֲנֻכָּה, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים וְקָבְעוּ שְׂמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, כִּי זֶה הָעֵקֶר, כִּי הַלֵּל הוּא בְּחִינַת שְׂמֵחָה, שְׂאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַנְּסִיִּם, כִּי הַלֵּל כָּלוּל מִכָּל הַנְּסִיִּם שֶׁהֵיָה וְשִׁיְהֵיָה, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (תהלים כו, ז) "וּלְסַפֵּר כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ" - זֶה הַלֵּל שֶׁיֵּשׁ בוֹ לְעֵבֶר וְלִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלִגּוּג וְלַעֲתִיד לְבֵא' וְכוּ'. כִּי כָּל מֵה שֶׁכִּתְּבֵנוּ לַעֲיֵל, הָעֵקֶר הוּא שֶׁיֵּבֵא מְזֵה לְשִׂמְחָה לֹא לְהַפְּךָ. כִּי יֵשׁ שִׁיכּוּלִין לְטַעוֹת, מֵאַחַר שְׂרוּאָה עֲצָם רְחוּקוֹ מֵהָאוֹר - עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל לִפְּל עֲלֵיו עֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, חֵס וְשִׁלוֹם, שֶׁהוּא מְזִיק מְאֹד בְּיֹתֵר מִן הַכֹּל, כִּיְדוּעֵי. עַל-כֵּן מִי שֶׁחָס עַל עֲצָמוֹ בְּאַמַּת צָרִיךְ לְהַפְּךָ הַדְּבָר, לְהַפְּךָ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, שְׂדִיקָא עַל-יְדֵי שְׂרוּאָה וּמִבֵּין עֲצָם הַתְּרַחֲקוֹת הָאוֹר מִמֶּנּוּ, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא יְגִיל וְיִשְׂמַח מְאֹד, כִּי הֵלֵא אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא רוּאָה שֶׁהָאוֹר אֲצֻלוֹ מִמֶּשׁ, כִּי הֵלֵא אֶף-עַל-

לְשִׁתּוֹמֵם הָאָדָם וְאֵל יִפְּל בְּדַעְתּוֹ מִכָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו.

על-בין אֵל יִטְעָה בֵּין בְּעֲלִיָּה בֵּין בְּיְרִידָה. הֵינּוּ, כִּשֶׁהוּא בְּבְחִינַת אֵיזָה עֲלִיָּה, שְׂרוּאָה אֵיזָה יִשׁוּעָה וְהַתְּנוּצָצוֹת, אֵל יִטְעָה שֶׁכָּבֵר הָאוֹר שְׁלוֹ, רַק יֵדַע שֶׁעֲדִין הוּא רְחוּק מְאֹד וְכַנ"ל. וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִפְּל כִּשְׂרוּאָה אַחֲרֵי-כֵן שֶׁנִּחַשְׁךָ אֲצֻלוֹ הָאוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרִידָה, כִּי בְּאַמַּת אֶף-עַל-פִּי-כֵן, הָאוֹר שֶׁהָאִיר לוֹ - לֹא נִכְבָּה וְלֹא נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, כִּי אוֹר חֲסִדוֹ יִתְּבַרֵךְ מֵאִיר עָלָיו תְּמִיד, רַק שֶׁהַכֹּל הוּא בְּבְחִינַת מְמַרְחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה, וּבְבְחִינַת וְיִרָא אֶת הַמְּקוֹם מְרַחֵק, אֲבָל סוּף כָּל סוּף יִגְמֹר הַשֵּׁם-יִתְּבַרֵךְ מֵה שֶׁהַתְּחִיל, וְיִיטִיב עִם כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וְעִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטִיּוֹת, רַק שֶׁצָּרִיכִים לְהִיּוֹת מְצַפִּים לִישׁוּעָה תְּמִיד, בְּבְחִינַת וְכָל עֵינֵי לֵךְ תִּצְפֶּה. וְכֵמוֹ שְׂאוֹמְרִים כִּי לִישׁוּעָתְךָ קוִינּוּ כָּל הַיּוֹם וּמְצַפִּים לִישׁוּעָה, וְכַנ"ל:

ציונים והוספות

התרחקות כל אדם מהשם יתברך היא רק מחמת עצבות ומרה שחורה, על-כן צריכין לראות לשמח את עצמו בכל הכוחות בכל מה דאפשר.

כב. ראה חיי מוהר"ן תקצג: כי המרה שחורה והעצבות מתגבר על האדם יותר מן הכל, וקשה לשברה יותר מכל המדות, ומזקת להאדם מאד יותר מהכל. וכל עיקר

הוה, שְׁהַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת כְּכָר הָיוּ, אֲבָל עֲתָה אָנוּ נְתוּנִים בְּתַקְּףָא מְרִירוֹת הַגְּלוּת, וְהָיָה רְאוּי לָנוּ רַק לְצַעֵק עַל הַעֲתִיד שְׂיִרְחֵם עֲלֵינוּ וַיַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ גַם עֲתָה נְסִים וְנִפְלְאוֹת וַיּוֹצִיאֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וַיִּמְהַר לְגַאֲלָנוּ גְּאֻלָּה שְׁלָמָה, וְכֹאשֶׁר בְּאַמַּת תִּקְנוּ לָנוּ קִדְמוֹנֵינוּ כַּמָּה תַּפְלוֹת וְצַעֲקוֹת עַל זֶה.

אָדָּה בְּאַמַּת אַף-עַל-פִּי שְׂצַעֲקָה וְתַפְלָה יִקָּר מְאֹד מְאֹד וְרַק זֶה עֵקֶר קִיּוּמֵנוּ בְּגִלוֹת הַמֶּר הַזֶּה, כִּי אֵין כַּחֲנוּ אֶלָּא בְּפֶה יָד (תַּנְחוּמָא בְּשִׁלַּח ט), אַף-עַל-פִּי-כֵן עַל-יְדֵי צַעֲקָה וְתַפְלָה לְבַד קָשָׁה לְהַתְקִים וְלִשְׁאַר עַל עֲמֶדוּ, כִּי חֵס וְשְׁלוֹם יוֹכַל לְפַל מִן הַצַּעֲקָה בְּעֲצָמוֹ עַל-יְדֵי שְׂרוּאָה רְבוּי הַצָּרוֹת וְהַמְרִירוֹת שְׂעוּבָר עֲלֵינוּ בְּכָלֵל וּבְפָרֻט, עַל-כֵּן הוּא חֲסֵד נִפְלָא מַה שְׂתַּקֵּן לָנוּ בְּרַחֲמָיו אֶת כָּל הַיָּמִים טוֹבִים שֶׁהֵם זִכָּר לְנִפְלְאוֹתָיו, וְתַקְּנוּ לָנוּ לֹמֵר בְּהֵם הַלֵּל לְהַלְלוֹ וְלִשְׁבַּחוּ בְּשִׂמְחָה עַל תַּקְּףָא הַנְּסִים, וַיֵּשׁ בּוֹ כְּלָלִיּוֹת כָּל הַנְּסִים, מַה שְׂהִיָּה וּמַה שְׂיִהָיָה עַד הַסּוּף, כְּדֵי שְׂנִנְכָה עַל-

פִּי-כֵן אָנוּ מְדַלִּיקִין גַּר חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשׁ בְּבִיתֵנוּ, וְכֵן בְּכָל הַמְּצוֹת שְׂאָנוּ לֹקְחִין הַתַּפְלִין שֶׁהֵם אִירוֹת גְּדוּלִים וְנִשְׁגָּבִים מְאֹד מְאֹד, וְאָנוּ מְנִיחִים אוֹתָם עַל רֵאשֵׁנוּ וְזוֹרְעֵנוּ מִמֶּשׁ, הַיֵּשׁ הַתַּקְּרָבוֹת יוֹתֵר מִזֶּה?! וְאִם עֲדִין אָנוּ יוֹדְעִים שְׂאוֹר הַתַּפְלִין רַחוּק מֵאַתָּנוּ מְאֹד מְאֹד, אֲדַרְבָּא, זֶהוּ שְׂמַחֲתָנוּ - שְׂמֵרְפָאִים אוֹתָנוּ בְּרַפּוּאוֹת יְקָרִים וְנִפְלְאוֹים כְּאֵלֶּה הַבָּאִים מִמְּרַחֵק גְּדוּל כָּל כָּף כָּל כָּף. וְכֵן בְּשִׂאֲרֵי הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת.

וּבְשִׁבְיָא זֶה תַּקְּנוּ לָנוּ כָּל הַיָּמִים טוֹבִים וְלֹמֵר בְּהֵם הַלֵּל, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תַּהֲלִים קִיא) "זִכָּר עֲשֶׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חֲנוּן וְרַחוּם ה'", וְכְמוֹ שְׂפָרַשׁ רַש"י שֵׁם שֶׁהוּא רַחֲמָנוּת גְּדוּל מֵאַתּוֹ יִתְבַּרְךָ מַה שְׂקָבַע לָנוּ הַיָּמִים טוֹבִים שֶׁהֵם זִכָּר לְנִפְלְאוֹתָיו, עֲנִן שֵׁם יי. כִּי לְכַאוּרָה אֵינוּ מוֹבֵן זֹאת מַה שֶׁהַפְּלִיג בְּגוּדֵל הַחֲסֵד הַזֶּה שְׂעֲשֶׂה זִכָּר לְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהֵם הַיָּמִים טוֹבִים, וְרַבּוֹתֵינוּ ז"ל תַּקְּנוּ לָנוּ לֹמֵר הַלֵּל בְּכָל יוֹם טוֹב, הֲלֹא מַה דִּהְוָה

ציונים והוספות

כג. זה לשון רש"י: 'קבע לישראל שבתות ומועדים ומצוות שנאמרו בהם: 'וזכרת כי היית במצרים', לפי שהוא חנון ורחום על בניו וחפץ להצדיקם.

כד. תנחומא בשלח ט.

עדין התורה בידינו, ואנו זוכים בתקף הגלות לקיים את התורה והמצוות, שכל זה מרמז נר הנכפה שהאירו לנו אור התורה ממרחק מאד מאד.

כי כל מה שהחולה גדול ביותר צריך רופא גדול ביותר ורפואות יקרים ביותר, על-כן מחמת שהשם-יתברך ראה וצפה עצם חלישותנו בגלות המר הזה, על-כן הקדים לנו לעשות עמנו נסים באלה, עד שזכינו להדליק נר הנכה הקדוש בביתנו, שמורה, שהצדיקים ממשיכים עלינו אור התורה שתתקיים בידינו ממרחק מאד מאד, כי אי אפשר לנו עתה

ידי-זה להפך הכל לשמחה שהוא עקר ההתחזקות, בבחינת (נחמיה ח) "כי חדות ה' היא מעוזכם", פמובא בדברינו כמה פעמים יי.

הינו פנ"ל, שהעקר להפך הכל לשמחה, שכל מה שמבין ביותר עצם רחוקו מהאור - על-ידי-זה יתחזק יותר בשמחה על עצם חסדו יתברך שאף-על-פי-כן האור אצלו בביתו ממש, שזהו בחינת נר הנכה. פי הלא אנו רואים, שאף-על-פי-כן כבר גברו מלכות בית חשמונאי הצדיקים על מלכות הרשעה שרצו להשפית את התורה וכו', והמשיכו קיום התורה בעולם, עד שזכינו שגם עתה, תהלה לאל,

ציונים והוספות

על כן אין להאדם לומר: די לי אם אהיה מקורב אצל איש נכבד וירא ה', אף שאינו מופלג במעלה, כי הלואי שאהיה מקודם כמוהו, אל יאמר כן, כי אדרכא, כפי מה שידע אינש בנפשיה גודל פחיתותו וגודל ריחוקו שנתרחק מאד מהשם יתברך, כל אחד ואחד כפי מה שידע בנפשו, וכמו כן, כל מה שידע בעצמו שהוא מרוחק ביותר, צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהיינו שיחזיר ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד. כי כל מה שהוא קטן ביותר, צריך מלמד גדול ביותר עכ"ל.

כה. ליקוטי מוהר"ן סי' כב, ט. ועוד.
כו. ליקוטי מוהר"ן סי' ל, וז"ל: 'כל מה שהוא קטן ביותר ומרוחק ביותר מהשם יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהיינו במצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהיינו משה רבנו עליו השלום. כי כל מה שהוא קטן ומרוחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר, שיהיה אומן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה, דהיינו השגתו יתברך שמו, לקטן ומרוחק כמותו. כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר.

להתקיים פי אם על-ידי-זה, מחמת עצם חלישותנו, וכזה יש לנו תקנה גדולה כי בודאי יוציאנו הוא יתברך מכל צרותינו ויקרבנו אליו, מאחר שאנו רואים בכל עת אורות רחוקים ונשגבים פאלה שהם אצלנו ממש, ואם עדין אנו רחוקים מהם מאד, אדרבא, עם כל זה צריך לידע שלא יפל בדתו פשרואה שעובר עליו מה שעובר אף-על-פי שמניח תפלין ומדליק נר חנכה וכו', כי צריך לידע שעדין האור רחוק ממנו מאד וכו"ל.

ובבית ממש, שזהו בחינת ההלל והשמחה על תקף הנסים, כדי להתחזק על-ידי ההלל והשמחה לצפות לישועה תמיד, ולהיות בטוח וחקק שפמו שגבר עלינו חסדו לעשות לנו נסים גדולים פאלה, שזכינו לאורות נפלאים פאלה הבאים ממרחק מאד מאד, בבחינת 'ממרחק תביא לחמה' פנ"ל, כדי לרפאות תחלואי נפשנו העצומים, על-ידי-זה אנו בטוחים בבטחון חזק שבודאי יושיענו ברחמי ויוסיף לעשות עמנו נסים חדשים ונפלאים עד אשר נשוב אליו באמת ויגמד מה שהתחיל, פי דבר אלקינו יקום לעולם, וכמו שפיתוב (תהלים צב) "ואתה מרום לעלם ה'", ופרש רש"י 'לעולם יךך על העליונה' (ח):

אבל אף-על-פי-כן צריך לשום אל לבו בכל עת ולהפך הפל לשמחה, פי הלא אף-על-פי-כן האור הרחוק הנשגב הזה הוא אצלי

◆ ניצוצי אור ◆

(ח) הוי אומר: אמנם, הידיעה וההרגשה כי הכל עדיין כה 'רחוק' מעוררת צער וגעגועים, אולם כאשר היא נבללת עם היפכה הגמור האמיתי לא פחות, שאף על פי כן אנו מדליקים נר חנוכה הקדוש בביתנו ממש, ואנו לוקחים התפלין שהם אורות גדולים ונשגבים מאד מאד ומניחים אותם על ראשו וזרוענו ממש, אזי אדרבה, ככל שהריחוק גדול יותר הוא מגביר ומעצים את הפלא וההיודוש הגדול של ה'התקרבות' המתקיימת למרות כל ה'מרחק' [הקיים בעצם, מצד רוממות הקדושה העליונה של התורה והמצוות והשגת השי"ת], ועל אף כל ה'התרחקות' [מצידנו, על ידי מעשינו הרעים] - 'היש התקרבות גדול מזה?! מ'התקרבות' שכזאת כבר אי אפשר להתרחק לעולם... ומכאן, ההלל והשמחה הגדולה של חנוכה. אלא שכאן עלולה להיווצר טעות מסוכנת, שהרי אם 'התקרבות' וה'התרחקות' שניהם אמיתיים ונכונים ומשמשים בערבוביא [ככל ארימות הדברים עד כאן], נוכל הרי לעשות את אותו חשבון גם לכיוון ההפוך, ולטעון כי למרות כל ההתקרבות הנפלאה שהננו זוכים עדיין נותרנו רחוקים מכל וכל, ולשמחה מה זו עושה?!

עֵינֵינוּ מִיַּחְלוֹת שֵׁיגָאֲלוּנוּ גָאֵלָה שְׁלֵמָה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ גְלוֹת.

וְכֵן הוא בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, כִּי גַם עֵתָה בַתְּקֵף מְרִירוֹת הַגְּלוֹת הַזֶּה, אָנוּ רוֹאִים נְסִים וְחֻסְדִּים נִפְלְאִים בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְעַל נְסִיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם עֲמָנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עָרַב וּבִקְרָא וְצַהֲרִים וְכוּ', וְצַרִּיכִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה וְכוּ', אֲבָל צַרִּיכִים לִידַע שֶׁכָּל הַיְשׁוּעוֹת בָּאִים מִמְּרַחֵק מְאֹד כַּנִּלְלוֹ, וְצַרִּיכִים בְּכָל יוֹם לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה לְהִלָּן, בְּכַחֲנֵת לִי"ה אָנוּ מִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים וְלִי"ה עֵינֵינוּ מִיַּחְלוֹת, וְכַנִּלְלוֹ.

וְזֶה שֶׁהַזְּכִירוֹ בַּגְּנוּת הַרְאֵשׁוֹנִים וְאָמְרוּ אַבּוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ בְּמִקּוֹם הַזֶּה אַחֲרֵיהֶם אֵל הַיִּכָּל ה' וּפְנִיָהֶם קָדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים וְכוּ', שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים דְּבָרִים מְגִנִּים וּמִתְעַבִּים הַרְבֵּה לְהַכְעִיס רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּ

יב. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ בְּבֵית שְׁנֵי בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה (סוּכָה נא): אַבּוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ בְּמִקּוֹם הַזֶּה אַחֲרֵיהֶם וְכוּ' וְאָנוּ לִי"ה עֵינֵינוּ, וְהָיוּ כּוֹפְלִים וְאוֹמְרִים אָנוּ לִי"ה וְלִי"ה עֵינֵינוּ. וּפְרָשׁוּ שֶׁם בְּגִמְרָא (שם נג): דְּאָמְרֵי הָכִי: אָנוּ לִי"ה מִשְׁתַּחֲוִים וְלִי"ה עֵינֵינוּ מִיַּחְלוֹת. הֵינּוּ כַּנִּלְלוֹ, שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל גְּדֻלַּת הַיְשׁוּעוֹת וְהַחֻסְדִּים הַנִּפְלְאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם לְבָנוֹת לָהֶם הַבֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ מִחֲדָשׁ, שֶׁזָּהוּ לִי"ה אָנוּ מִשְׁתַּחֲוִים, כִּי הַהִשְׁתַּחֲוּיָה הוּא בְּחִינַת הוֹדָאָה עַל הָעֵבֶר. אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן יָדְעוּ בְּעֲצֻמָּן כַּמָּה הֵם רַחוּקִים עֲדִין מִהַגָּאֵלָה הַשְּׁלֵמָה, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ פַּעַם שְׁנֵי וְעֵינֵינוּ לִי"ה, שֶׁהוּא וְלִי"ה עֵינֵינוּ מִיַּחְלוֹת, כִּי בְּיָדָאֵי אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבַר עֲזָר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה יְשׁוּעָה כְּזֹאת אֲשֶׁר "בְּעֵבְדוֹתֵנוּ לֹא עֲזָבוּנוּ ה' אֲלֵקֵינוּ וַיֵּט עֲלֵינוּ חֶסֶד לְפָנֵי מַלְכֵי אֲשׁוּר" וְכוּ', כְּמִפְרָשׁ בְּעֵזְרָא (ט) וְנִחַמְתָּהּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין לִי"ה

◆ נִיצוּצֵי אוֹר ◆

מפני טעות מסוכנת זו מתריע מוהרנ"ת בסעיף זה ומלמד אותנו דעת אמת ודרכי עבודת ה', כי לעולם ועד הכפ צריכה להיות מוכרעת לכיוון ההתחזקות והשמחה, כשבסופו של חשבון, למרות ועל אף הכל, אנחנו בכל זאת כן 'קרובים'! ממש!

רבותינו ז"ל שם (סוכה שם). והדבר תמוה לכאורה, מה להם להזכיר בשמחתם גדל גנות אבותיהם? אך כל זה היה בשביל לבא לשמחה והתחזקות בהשם יתברך ותורתו הקדושה, פי הזכירו גנות הראשונים שנפלו לתעובים וטנופים פאלה רחמנא לצלן, והכל היה מחמת גאות ורום לבב שמביא את האדם לכל הרעות והצרות רחמנא לצלן, ומשם עקר כל הנפילות, עד שיכולין לפל מאד מאד לצאת מעולמו לגמרי, כמו אלו שהזכירו שעשו דברי שטות ותעובים פאלו, שהפכו אחריהם אל

ההיכל והתריזו וכו', הנשמע פזאת?!

וזאת צריכים לידע, שגם הם פודאי לא היו שוטים וכסילים, פי פודאי היו חכמים נפלאים להרע, פי זה ידוע שדורות הראשונים היו חכמים יותר, אך כל נפילתם שבאו לידי רעות פאלה היה על-ידי גאות ורום לבב, פי היה להם כל טוב, והיצר הרע וחמימות הפאות מתגבר בכל דור עד שהפיל אותם בכל פעם, ובכל עת שנפלו לא היו יכולים להתחזק לקרב עצמן להשם-

ציונים והוספות

בא לשמחה יותר, מחמת שבא לשפלות וענה יותר. וזה בחינת ירידה תכלית העליה, שעל-ידי הירידה בא לשפלות אמתי, כי לא הניח להפיל את עצמו על-ידי הירידה חס ושלום, שבא מחמת גסות שאינו יכול לסבול לצפות עדיין להשם יתברך בשפלות וירידות כאלה, כי היה מרוצה לעבוד את ה' אם היה זוכה להיות צדיק וחסיד גדול במעלה וכו', אבל כשרואה שאינו זוכה לזה והוא רחוק כל כך ומונח בשפלות כזה, שוב אינו רוצה כלל, חס ושלום, ומבקש תואנה לפרוש חס ושלום מאחרי המקום לגמרי, אבל מי שרוצה לחוס על חייו האמתיים באמת הוא מרוצה לעבוד את ה' בכל מה שיוכל, אפילו אם חס ושלום לא יזכה לשום מעלה, רק שיקל מעליו מעט ענשי הגיהנם וכו', או שיזכה לאיזה נקודה טובה בעלמא עכ"ל, ועיי"ש עוד.

כז. ראה הוספות תורות מכת"י [שנרפסו בסוף ליקוטי מוהר"ן] ד"ה רב לכם סב את ההר, וז"ל: 'הנה הגדלות מפיל את האדם ומשפילו בין בגשמיות ובין ברוחניות עכ"ל, עיי"ש. וראה דברים נפלאים בענין זה בליקוטי הלכות פסח ט סעיף יט, וז"ל: 'כי עיקר הנפילה על-ידי גדלות, שמחמת גסותו נדמה לו שכבר היה יגע בעבודת ה', וכשרואה אחר כך גודל ריחוקו עדיין מהשם יתברך נופל בדעתו מאד, כי נדמה שהוא מתייגע בחנם חס ושלום, ועל-ידי זה נופל לגמרי חס ושלום. אבל מי שחפץ באמת יודע שפלותו באמת וגדולת הבורא יתברך, עד שכדאי אצלו כל היגיעות והעבודות שבעולם בשביל נקודה אחת של התנוצצות אלקות אחד, ומשמח בכל נקודה ונקודה שמוצא בעצמו מקדושת ישראל, בפרט מה שזכה שלא עשני גוי וכו'. ואדרבא, כל מה שרואה ריחוקו יותר,

יתברך גם ממקום רחוק כנה, כי לא היו יכולים לסבל הקטנות והשפלות בעיני עצמן. כי בודאי הרחוקים מחמת תאוותיהם, כשרוצים אף-על-פי-כן לתת חתירות ולהתקרב להשם-יתברך, צריכים על כל פנים להרגיש שפלותם ורחוקם יי, ולבטח בעצם חסדיו יתברך המתחדשים בכל עת שגם הם יכולים להתקרב. אבל הם היו בעלי גסות הרוח, ולא היו יכולים להשפיל עצמן ולהקטין עצמן כל כך, עד שנפלו בכל פעם נפילה אחר נפילה, עד שהתגבר עליהם הרוח שטות עד שנפלו לדברים תעובים כאלה.

ועל-כן זכרו בשמחתם ההפך מכל זה, ואמרו 'אבותינו וכו', אבל אנו ל'ה' ועינינו ל'ה', שכל מה שהשם-יתברך מושיענו בחסדיו הנפלאים אנו יודעים שהכל בחסד נפלא, ו'אנו ל'ה' משתחווים' ומודים על זה, ועדין ל'ה' עינינו מיחלות' שיושיענו מעתה, כי עדין אנו יודעין רחוקנו ממנו יתברך, וזה עקר שמחנתנו שהושיע לנו ברחוק

כזה לישועות נפלאות כאלה, וכנ"ל:

י.ג. וזה בחינת (תהלים ל) "מזמור שיר חנפת הבית ל'וד" שאומרים בכל יום קדם התפלה, שמדבר מכל אדם בפרטיות מגדל הישועה הנפלאה שהושיע לו ברחמיו, ובתוך כך מבקש הרבה על להבא, שמזה מדבר כל המזמור הזה, כמו שכתוב "ארומקו ה' פי דליתני וכו', ה' אלקי שועתי אליך ותרפאני, ה' העלית מן שאול נפשי חיייתי מירדי בור". כי בודאי מאחר שאחר כל מה שעבר על האדם עד אותו היום ואותו השעה עזרו השם-יתברך שהוא מעטף בטלית ותפלין ועומד להתפלל לפני בוראו יתברך, בודאי צריך תכף להודות לו יתברך ולברכו על כל החסד הזה ולומר בשמחה: 'ארומקו ה' פי דליתני וכו', ה' העלית מן שאול נפשי וכו'. כי הלא אף-על-פי-כן אני עומד עתה מעטף בטלית ותפלין, בלבושין וכתרין דמלכא, להתפלל לפני בוראי מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא.

נתקרב בשלמות והישועה בשלמות, כי עדין צריכין לצפות לישועה הרבה, שזהו כל ענין ואני אמרתי בשלוי בל' וכו', פמבאר למעין, ועל-כן "אליה ה' אקרא וכו', מה בצע בדמי וכו', שמע ה' וחנוני וכו'.

ותברך חוזר אל השמחה
 וההתחזקות ואומר:
 "הפכת מספדי למחול לי, פתחת שקי ותאזני שמחה". כי העקר לחזור בכל פעם אל השמחה וכו', כי תכף כשיודע רחוקו צריך לזכור רבוי רחמי ותברך - לקרב ולא לרחק, כי גם ההתרחקות הוא התקרבות, כי כל ההתרחקות הוא כדי שיתלו עיניו למרום, כי השם-יתברך חפץ ומתאנה לתפלת ישראל, ורוצה שיבקשו ויתפללו לפניו ותברך בכל פעם על כל דבר.

וזהו שסיים: "למען יזמרה כבוד ולא ידם" וכו'. כי השם-

וזהו "זמרו לה' חסידיו" וכו', הינו אם עם כל זה, מעצם גשמיותי אין לי דעת לזמר לפניו ותברך על גדל חסדו הזה, על זה הוא מעורר החסידים שהם הצדיקים אמתיים, שהם יזמרו לה' ויודו לזכור קדשו על עצם החסד והישועה הזאת, שברחמי ותברך הוא מקרב מרחקים כאלה להעלות משאול נפשם וכו', כי כל עקר התקרבות הרחוקים הוא על-ידי אלו הצדיקים, על-כן מזכיר שהם יזמרו לה' וכו', כי רק הם יודעים נפלאות החסד הזה שאי אפשר לשער במח (ט).

וכן הולך כל המזמור: "כי רגע באפו - חיים ברצונו" וכו'. ואחר-כך מדבר מכל הנ"ל, שעדין אנו צריכים לישועה רבה כנ"ל, וזהו "ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם, ה' ברצונה העמדת להררי עז, הסתרתי פניי גבהל", הינו כל הנ"ל, שחלילה לטעות כאלו כבר

◆ ניצוצי אור ◆

(ט) גם אם הנך רחוק, אל תהיה מנותק! גם אם מעוצם גשמיותך אינך מצליח להרגיש את ההתקרבות והאושר הגדול להיות מעוטף ומעוטר בטלית ותפלין - לבושין וכתרין דמלכא - ולעמוד לפני הבורא יתברך בתפילה, היזכר אבל, שישנם צדיקים אמיתיים שכן יודעים את 'נפלאות החסד הזה שאי אפשר לשער במח', ותעורר אותם שהם יזמרו ויודו לה' על כך... זהו עוד חבל של קירבה שמוהרנ"ת משלשל אל הרחוקים ביותר.

וְזָהוּ ה' אֱלֹקֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ -
 'לְעוֹלָם' וְדַאי, פִּי זֶה כָּל
 שְׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבֵּא, לְהוֹדוֹת לוֹ
 וּלְבָרְכוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעַד ייט, פִּי אֵז
 נְבִין עֵצָם נִפְלְאוֹת הַחֲסִדִים שְׁעֲשֵׂה
 עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם לְשֵׁאֵר עַל עֲמִדְנוּ
 לְהַנְצִיל מִנְפִּילוֹת כְּאֵלֶּה כְּמוֹ שֶׁנִּפְלוּ
 מִי שֶׁנִּפְלוּ בְּדוֹרוֹת הָרַאשׁוֹנִים, כְּמוֹ
 שֶׁהִזְכִּירוּ שָׁם אֲבוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ בְּמִקְוֵם
 הַזֶּה וְכוּ', שֶׁהַכֹּל הִיָּה עַל-יַדֵּי
 נְפִילוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְכֵן בְּכָל דּוֹר
 וְדוֹר, וּבְפָרֹט בְּדוֹרוֹת אֱלוֹי שֶׁנִּמְצְאוּ
 נוֹפְלִים רַחֲמָנָא לְצִלָּן שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 לְבָאֵר לְהִיכֵן נִפְלוּ רַחֲמָנָא לְצִלָּן,
 וְעַל זֶה צְרִיךְ כָּל אֶחָד לְהוֹדוֹת בְּכָל
 יוֹם כַּנ"ל, וְדִיָּקָא כָּל מַה שֶׁמְרַגֵּישׁ
 רַחוּקוֹ יוֹתֵר צְרִיךְ לְהוֹדוֹת יוֹתֵר
 וְכַנ"ל.

יְתַבְרַךְ מִשְׁפִּיעַ הַיְשׁוּעָה בְּכָל פַּעַם
 בְּכָל יוֹם וְיוֹם, לְמַעַן יִזְמְרוּ לוֹ תָּמִיד
 מִחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם, בְּבַחֲיִנַת "לְמַעַן
 יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם, ה' אֱלֹקֵי
 לְעוֹלָם אוֹדְךָ", כְּדֵי שְׂיִתְבַּוְּנוּ חֲסִדָיו
 בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם מִחֲדָשׁ, בְּבַחֲיִנַת
 'חֲדָשִׁים לְבִקְרִים' וְכוּ', שְׁעַל-יַדֵּי-זֶה
 'לְעוֹלָם אוֹדְךָ'. פִּי הַכֹּל לְטוֹבָה, פִּי אֵי
 אֶפְשָׁר לְהַשְׁפִּיעַ הַחֲסֵד בְּפַעַם אַחַת,
 רַק עַל-יַדֵּי שֶׁנִּצְטָפָה לִישׁוּעָה וְנִתְפַּלֵּל
 לְפָנָיו בְּכָל עֵת עַד שֶׁמִּשְׁפִּיעַ לָנוּ
 חֲסֵדוֹ, וּבְכָל פַּעַם צְרִיכִים לְהוֹדוֹת עַל
 הָעֵבֶר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבֵּא, שֶׁכָּל זֶה הוּא
 בְּחִינַת 'לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם',
 פִּי זֶהוּ כְּבוֹדוֹ יְתַבְרַךְ - כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין
 אֵלָיו בְּכָל פַּעַם עַל כָּל מַה שֶׁחָסַר לוֹ,
 וְכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ג, טו): "וּקְרָאֲנִי
 בְּיוֹם צָרָה אַחֲלָצֶךָ וּתְכַבְּדֵנִי"^(י).

ציונים והוספות

כט. ליקוטי מוהר"ן תנינא סי' ב.

ניצוצי אור

(י) בפסוקים אלו, לפי ביאורו של מוהרנ"ת, מתגלים כמה טעמים בהנהגת השי"ת מדוע הישועה השלימה תמיד נשארת רחוקה ואינה מושפעת עלינו בשלימות בבת אחת, כי אם צומחת ועולה קימעא קימעא מיום ליום (כלשון חז"ל שה"ש רבה ו), וזאת, בכדי להשאיר לעולם את עינינו תלויות ומייחלות אל רחמיו וחסדיו, שהרי הקב"ה חפץ ומתאוה לתפילתן של ישראל. ועוד, שבכך נוכל בכל יום תמיד להתבונן מחדש ולהודות ולזמר מחדש על חסדיו המתחדשים בכל עת.

ובכך מסיים המזמור את כל ההתפוכות המתרחשות תדיר בהנהגת ה' וישועתו, את העמידה בעוז עם הבהלה מהסתר הפנים, את המספד והמחול, השק והשמחה, הכל הכל הוא: 'למען יזמור כבוד וְלֹא יָדָם, ה' אֱלֹקֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ' - בכדי שהזמר והתפילה לא ידמו, וההודאה לא תיפסק, לעולם!

לְאֲבִיהֶם שְׂבִשְׁמִים, וּבַעֲבֹדוֹתָנוּ בְּעַמְּךָ
 הַגְּלוּת צְרִיכִין בְּכָל יוֹם לְהַמְשִׁיךְ עַל
 עֲצָמוֹ בְּחֵינֵת חֲנֻפֵת הַבַּיִת, כִּי 'כָּל מִי
 שֵׁישׁ בּוֹ דְּעָה כְּאֵלוֹ נִבְנָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ
 בְּיָמָיו' (ברכות לג.). וְעַל-כֵּן כָּל אֶחָד
 כְּפִי מְעַט הַדַּעַת וְהַמַּח שֶׁהַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ
 מֵאִיר עָלָיו בְּחִסְדּוֹ בְּכָל יוֹם, בְּבַחֲיֵינֵת
 'חֲדָשִׁים לְבִקְרִים' וְכוּ', כְּמוֹ כֵּן נִמְשָׁךְ
 עָלָיו בְּחֵינֵת קְדוּשַׁת חֲנֻפֵת הַבַּיִת, וְעַל-
 כֵּן אוֹמְרִים 'מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻפֵת הַבַּיִת'
 בְּכָל יוֹם וּמִזְכִּירִין בּוֹ כָּל הַנְּ"ל, שֶׁהוּא
 בְּחֵינֵת 'שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב' הַנְּ"ל,
 שְׁכָּל זֶה בְּחֵינֵת חֲנֻפֵה וְכַנְּ"ל:

וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בְּכַתֵּב,
 וְהַחֲפִיץ בְּאַמֶּת יָבִין מַדְעָתוֹ
 וַיִּצְרַף לָזֶה כָּל מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּדַבְרֵינוּ
 בְּעִנְיָן זֶה בְּמָקוֹם אַחֵר, וְהַכֹּל יִהְיֶה
 לְקָרֵב וְלֹא לְרַחוּק, בְּבַחֲיֵינֵת "שְׁלוֹם
 שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב" הַנְּ"ל:

יד. וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים כָּל זֶה בְּמִזְמוֹר
 שִׁיר חֲנֻפֵת הַבַּיִת' שֶׁהוּא בְּחֵינֵת
 חֲנֻכָּה, כִּי עַקֵּר הַיְשׁוּעָה וְהַתְקִינָה הוּא
 בְּנִיָּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא הַמָּקוֹם
 שָׂרְאוֹ אֲבוֹתֵינוּ מְרַחוּק, שְׁשָׁם כָּל
 תְּקוּנָתָנוּ, כִּי שָׁם כָּל הַתְּקָרְבוֹת יִשְׂרָאֵל

פרק ג

הלכות חֲדָשׁ י

טו. וְזֶה בְּחִינַת 'אֲסוּר חֲדָשׁ' - הַתִּינּוֹק וּמִלְמָדִין אוֹתוֹ לִילָף, שְׂאֲסוּר לֶאֱכֹל מִן הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה עַד יוֹם ט"ז בְּנִיסָן, שֶׁהוּא מִחֲרַת הַפֶּסַח שְׂמֻקְרִיבִין בּוֹ עֹמֵר שְׁעוּרִים. כִּי בְּפֶסַח אִזּוּ הוּא הַתְּחֵלֶת הַתְּקָרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבִשְׂמִים, כִּי אִזּוּ הוּא יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׂיוּצָאִין מִמ"ט שְׁעָרֵי טְמֵאָה וְנִכְנְסִין בְּמ"ט שְׁעָרֵי קִדְשָׁה, וּמִבָּאָר בְּפָנוֹת (פּרִי עֵץ חַיִּים חַג הַמִּצּוֹת פֶּרֶק א) וּמוֹבָא בְּדַבְרֵינוּ, שְׁבִיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח נִמְשָׁכִין כָּל הַמַּחֲזִין וְאִזּוּ הוּא הַתְּקָרְבוֹת גְּדוֹל מְאֹד, וְאַחֲרֵיכֵן בְּיוֹם שְׁנֵי רֵאשׁוֹן לְסַפְּרִיהָ אִזּוּ מְסַתְּלִין הַמַּחֲזִין וּמִתְחִילִין לְקַבְּלֵם בְּהַדְרָגָה פְּסָדֵר.

וְעֵינַיִן זֶה מִתְּנַהֵג בְּכָל אָדָם כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים אֵין מְסַפֵּר בְּכְמָה וְכְמָה בְּחִינּוֹת שְׁנוֹת, וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (דְּבָרִים כט) "אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם כְּלָכֶם", וּפָרַשׁ רַש"י: 'כִּיוֹם שֶׁהוּא מֵאֲפִיל וּמְאִיר, כִּךָּ הוּא עֲתִיד לְהֵאֲפִיל לָכֶם וּלְהֵאִיר

וְכִבְרַר מִבָּאָר בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז' (קְדוּשַׁת לוי פֶּרַשַׁת שְׁמוֹת) עַל זֶה, שֶׁהוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים מח) "וְהוּא יִנְהַגְנוּ עַל מוֹת", כְּמוֹ שְׂמוּלִיכִין אֶת

ציונים והוספות

ל. מוהרנ"ת מְמַשֵּׁךְ מֵעֵינַיִן לְעֵינַיִן בְּאוֹתוֹ עֵינַיִן, כְּאִשֶּׁר עַל פִּי הַיְטוּדוֹת שֶׁנִּתְבָּאָרוּ עַד כְּאֵן, בְּהֵם בִּיאָר אֶת הַלְכוֹת שִׁילוּחַ הַקֶּן (הַמּוֹפִיעַ בְּשׁוּלְחַן עֵרוֹן יוֹרֵה דְעָה סִימָן רצב), הוּא מְמַשֵּׁךְ כְּדִלְהֵלֶן.

כַּעַת לְבָאָר אֶת הַנוּשָׂא הַבָּא בְּסִדְרַת הַשׁוּלְחָן עֵרוֹן: הַלְכוֹת חֲדָשׁ (סִימָן רצג), וּמִמְנַה מְסַתְּעִים הַדְּבָרִים לְעוֹד נוֹשָׂאִים רַבִּים כְּדִלְהֵלֶן.

לָכֵם. וְכָל זֶה כְּלוּל בְּדַבְרֵינוּ הַנַּ"ל הַבְּנוּיִים עַל מֵה שֶׁפָּתַב הוּא ו"ל עַל פְּסוּק 'שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב, וְכַנ"ל בְּאַרְיִכוֹת.

נְמוּצָא שְׁבִיּוֹם שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח נִמְשָׁךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּחִינַה הַנַּ"ל, בְּחִינַת 'שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב, כִּי אֵז צְרִיכִים זֹאת, כִּי אֵז הוּא תַּחֲלַת הַהֲתַקְרָבוֹת, שֶׁהָאִיר עֲלֵיהֶם הָאֶרֶה גְדוּלָה וְנִפְלְאוֹה בַשַּׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שָׁל פֶּסַח, עַל-כֵּן תִּכְרַף בְּיוֹם שְׁנֵי מַסְלַק מֵהֶם גְּדַל הַהָאֶרֶה הַזֹּאת וּמֵרָאוֹה לָהֶם הַתְּרַחֲקוּת קִצָּת, וְהַמְצַרִּים שֶׁהֵם הַסְטֵרָא אֲחֵרָא מִתְחִילִים מִחֲדָשׁ לְרַדְּף אוֹתָם וְכוּ'. וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַה הַנַּ"ל, כִּי הַכֹּל בַּשְּׁבִיל הַהֲתַקְרָבוֹת, כִּי הַהֲתַרַחֲקוּת תַּכְּלִית הַהֲתַקְרָבוֹת וְכַנ"ל.

וְעַל-כֵּן אָסוּר לֵאכֹל מִן הַתְּבוּאוֹה הַחֲדָשָׁה עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוּא מִחֲרַת הַפֶּסַח, כִּי עֲנִיָן זֶה הַנַּ"ל שֶׁהוּא בְּחִינַת 'שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב' כַּנ"ל, זֶה צְרִיכִים מְאֹד בְּכָל הַבְּחִינּוֹת, הֵן בְּעֲנִיָן עֲבוּדַת ה' כַּמְבָאָר לְעֵיל, וְכֵן בְּעֲנִיָן הַלְחָם וְהַפְּרִנְסָה צְרִיכִים זֹאת גַּם כֵּן מְאֹד, לִידַע שֶׁהַלְחָם וְהַפְּרִנְסָה בָּאָה מִמְּרַחֵק

מְאֹד מְאֹד, בְּבְחִינַת 'מְמַרְחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה' שְׁמַרְמֵז עַל הַתּוֹרָה - לְחֻמָּה דְאֹרִינְתָא, וְגַם צְרִיכִין לְהִבִּין מִשָּׁל וּמְלִיצָה (כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י בַּתַּחֲלַת מִשָּׁלִי (א, ה)), כִּי גַם כַּפְּשׁוּטוֹ צְרִיכִין לִידַע שֶׁהַלְחָם וְהַפְּרִנְסָה מִמֶּשׁ בְּאִים מִמְּרַחֵק מְאֹד, כִּי הַמְזוֹנוֹת בְּאִים מִמְּקוֹם גְּבוּהָ וְרַחוּק מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאִתָּא בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י ו"ל (לִיקוּטֵי תוֹרָה פֵּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת) עַל מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (מוֹעֵד קַטָּן כח:): 'בְּנֵי חַיִּי וּמְזוֹנֵי לְאוֹ בְּזָכוֹתָא תִּלְיָא מִלְתָּא אֶלָּא בְּמִזְלָא' וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת מְזֵל הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּקוּנֵי דִיקְנָא קַדִּישָׁא, בְּחִינַת "נִצַּר וְנִקְהָ" וְכוּ', שֶׁהֵם בְּחִינּוֹת גְּבוּהִים מְאֹד, כִּיִּדְוַע. וְעַל-כֵּן בְּאֵמַת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (פִּסְחִים קיח.) 'קָשִׁים מְזוֹנוֹתֵינוּ שָׁל אָדָם כַּקְרִיעַת יַם-סוּף, וְכַפְלִים כִּיּוֹלָדָה יוֹתֵר מִן הַגְּאֻלָּה', וְכַפִּי עֲצָם הַתְּרַחֲקוּת הַמְזוֹנוֹת וְהַפְּרִנְסָה מִן הָאָדָם בְּוִדְאֵי לֹא הִיָּה כְּדָאֵי שְׁיִמְשָׁךְ לוֹ מְזוֹנוֹת, אֶךְ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ זֵין אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּטוּבוֹ בְּחֵן וּבְחֻסָּד וּבְרַחֲמִים' וְכוּ'.

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְאָדָם אֵיזָה שֶׁפַּע שָׁל מְזוֹנוֹת וּפְרִנְסָה הֵן רַב הֵן מְעֻט, צְרִיף לִידַע שֶׁהַכֹּל בְּחֻסָּד וְאֵינוֹ כְּדָאֵי, רַק הַכֹּל בְּרַחֲמֵי שְׁמִבִּיא

המכרחת, ואל יצר צרת מחר, כי דיקא על-ידי שיודע שהפרנסה באה ממרחק מאד מאד, בפרט העניינים ודלת העם שרואים כמה הפרנסה רחוקה מהם, ומעט הפרנסה שיש להם באה להם בגס בכל יום, כשירדע זאת בברור לא יטריד דעתו ומחשבתו עוד על הפרנסה, רק ישליך יתנועע על ה', מאחר שיודע שאין שום סבה שישמשו פרנסה, רק השם יתברך משפיע לו ממרחק מאד בחסדו, והוא ברחמינו ישפיע לו גם להבא בכל יום די מחסורו בחן ובחסד וברחמים.

ועל-כן אסור לאכל לחם ותבואה חדשה עד מחרת הפסח, שאז נמשך על ישראל בחינה זאת, בחינת 'שלוש רחוק ולקרוב' פנ"ל, שרק בבחינה זאת צריכין לקבל הלחם והפרנסה פנ"ל, שזהו בחינת אכילת מן, בבחינת (מכילתא בשלח) 'לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן', הינו שידע שהפרנסה נמשכת בבחינת מן, שלא ירד בפעם אחד על כל השבוע והחדש, רק דבר יום ביומו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא עו.), 'פדי שיתלו עיניהם למרום', וכמו כן נמשכת הפרנסה לכל אחד לפי

לו פרנסה ממרחק מאד, בבחינת 'ממרחק תביא לחמה' ממש. וידיעה זאת נצרך לו בכמה בחינות, הן שלא ירום לבבו בעשרו והשפעתו שיסבר שהעשירות מגיע לו, כמצוי בכמה אנשים שתכף שמגיע לו איזה שפע עשירות מתחיל להתנהג בגדולות, עד שעכשו דאגתו מרבה מקדם, מחמת שחסר לו הרבה כפי מה שרוצה להתנהג בגדולות, וכשאין מרויח כרצונו הוא מלא בעס ומכאובות ומתרעם על מדותיו יתברך, כאלו השם יתברך משעבד, בבכח, לתן לו עשירות. אבל באמת צריך לידע, שכל מה שהשם יתברך משפיע לו הכל בחסד גדול, כי השפע באה לו ממרחק מאד פנ"ל, על-כן אל ירום לבו בעשרו ואל יתרעם על מדותיו יתברך, ומה שהוא צריך על הכרחיות באמת, יבטח בשם ה' שישפיע לו בחסדו.

ובמו-כן בעניינים ודלת העם, צריכין גם כן לידע זאת שהפרנסה באה ממרחק מאד בחסדו, ועל-כן צריך לבטח פי האלקים הרועה אותו מעודו בחסדו ומשפיע לו פרנסתו ממרחק כזה הוא ירחם עליו כל ימי חייו ויתן לו פרנסתו

בְּחִינָתוֹ בְּאִפְּן שִׁיתְלֶה עֵינָיו לְמָרוֹם
בְּכָל עֵת, שִׁידַע שֶׁהַפְּרִנְסָה רַק מֵאֵתוֹ
יִתְבַרֵךְ מִמְרַחֵק מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(תהלים עה) "לֹא מִמוּצָא וּמִמְעַרְבִּי וְכוּ',
כִּי אֱלֹקִים שׁוֹפֵט" וְכוּ', וְצָרִיף לְבָלִי
לְהִתְנַהֵג בְּגִדּוּלוֹת, וּמָה שֶׁמְכַרַח לוֹ
בְּנֻדָּאֵי יִשְׁפִיעַ לוֹ הַשֵּׁם-יִתְבַרֵךְ, שֶׁזֶהוּ
בְּחִינַת הַנ"ל, בְּחִינַת רְחוֹק וְקָרוֹב,
שֶׁתִּכְף כְּשִׁידַע כְּמָה רְחוֹק הִישׁוּעָה
מִמֶּנּוּ וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם-יִתְבַרֵךְ
מוֹשִׁיעַ לוֹ בְּכָל עֵת בְּחִסְדּוֹ הַנִּפְלָא
מִמְרַחֵק מְאֹד, עַל-יְדֵי-זֶה תִּכְף
נִתְקָרֵב, כִּי כְּשִׁידַע שֶׁהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹת
ה' בְּחִסְדּוֹ תִּכְף הִישׁוּעָה קְרוֹבָה אֵלָיו
מְאֹד, כִּי 'אֵין מַעְצוֹר לֵה' לְהוֹשִׁיעַ'
וְכוּ' (שמואל א' יד), כִּי מִמֶּנּוּ לֹא יִפְלֵא
כָּל דָּבָר. אֲבָל תִּכְף כְּשִׁיטְעָה וְיִסְבֵּר
שֶׁהוּא קָרוֹב מִמֶּשׁ - תִּכְף הוּא רְחוֹק
מְאֹד, כִּי בְּאַמַּת הַתְּקָרְבוֹת לְהַשֵּׁם-
יִתְבַרֵךְ וְכֵן הַפְּרִנְסָה רְחוֹקָה מִמֶּנּוּ
מְאֹד מְאֹד וְכוּ'ל. וְעַל-כֵּן צְרִיכִין
לְזַכֵּר כָּל הַנ"ל הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, הֵן
בְּעִנְיַן הַתְּקָרְבוֹת לְהַשֵּׁם-יִתְבַרֵךְ הֵן
בְּעִנְיַן הַפְּרִנְסָה, הֵן בְּכָל הַצְּטֻרְכוֹת
הָאֲדָם. וְעַל-כֵּן אֲסוּר לְאַכֵּל מִן
הַחֲדָשׁ עַד מַחְרַת הַפֶּסַח, שְׂאֵז נִמְשָׁךְ

בְּחִינָה זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת
'שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב, וְכוּ'ל:

טז. וְזֶהוּ בְּחִינַת 'עֲמַר שְׁעוּרִים'
שֶׁמְקָרִיבִים אָז, שֶׁהוּא מֵתִיר
הַחֲדָשׁ. כִּי כָּל הַיְשׁוּעוֹת וְכָל
הַתְּקָרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמִים
וְכָל הַפְּרִנְסָה וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת - הַכֹּל
נִמְשָׁךְ מִן הַמְּקוֹם הַהוּא, שֶׁהוּא מְקוֹם
הַבַּיִת-הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר 'וַיֵּרָא
אֶת הַמְּקוֹם מִרְחָק' וְכוּ'ל. וְאִפְלוּ
כְּשֶׁעוֹמְדִים בְּבַיִת-הַמְּקֻדָּשׁ בְּזִמְן
הַבַּיִת, הָיוּ צְרִיכִים לִידַע כְּמָה
הֵם רְחוֹקִים מִקְּדֻשַׁת הַמְּקוֹם הַנּוֹרָא
הַזֶּה. וְכָל עֵקֶר הַחֲרָבָן נִמְשָׁךְ מִזֶּה,
מִחֲמַת שֶׁפָּגְמוּ בְּזֶה וְסָבְרוּ שֶׁכָּבֵר כָּל
טוֹבָם בְּיָדָם וּמְרָדוֹ בַּהַשֵּׁם-יִתְבַרֵךְ,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הושע יג) "כְּמַרְעִיתָם
וַיִּשְׁבְּעוּ שְׁבָעוּ וַיִּרְם לְבָם עַל כֵּן
שִׁכַּחוּנִי". וְזֶהוּ שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל יָא, מָה
שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (שיר השירים ו,
ה) "הִסְבִּי עֵינַיִךְ מִנְּגֻדֵי" וְכוּ', עֵינַי
שָׁם, כִּי מֵרֵב הַחֲבָה שֶׁהָרָאָה לָהֶם
בְּבַיִת רֵאשׁוֹן מְרָדוֹ בּוֹ כְּנ"ל. כִּי
בְּעֵצָם הַהִתְקָרְבוֹת צְרִיכִים לִידַע
הַהִתְרַחֲקוֹת כְּנ"ל, וְאֵז דִּיקָא הוּא

ומעלין אותם לקרבן למעלה למעלה, כפי סלוקא דקרבנין למקום רחוק מאד מאד, כמו שאיתא בזהר הקדוש (צו כו): 'סלוקא דקרבנין עד אין-סוף', כפי שם בבית-המקדש שם ראו בחינה זאת בכל יום, בחינת 'יורא אַת המקום מרחק' הנ"ל, כי "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" וכו' (מלכים-א ח), והשם-יתברך ברחמי צמצם השראת שכינתו בבית-המקדש. וכן מעצם רחמי צוה להעלות בהמה גשמית לריח ניחוח, ועל-ידי-זה נמשכו כל השפעות טובות לעולם, שכל זה הוא בחינת דברים נפלאים ורחוקים מן השכל מאד לב, בחינת (קהלת ז) "אמרתִי אַחַכְמָה וְהיא רחוקה ממני", בחינת 'ממרחק תביא לחמה' הנ"ל.

מקרב, ובלבד שלא יטעה, כי צריך בכל פעם לזכור רחוקו ולשמש דיקא על-ידי-זה בחסדו שהוא יתברך מקרבו מהתרחקות בזה, וכנ"ל:

וְזָהוּ גַם בֵּן בְּחִינַת מַה שֶּפְתוּב בַּזְהַר הַקְדוּשׁ (שלה קסח): 'מֵאֵן דְּזַעִיר הוּא רַב מֵאֵן דְּהוּא רַב הוּא זְעִיר', וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה, וְכַמוֹכֵן שֶׁם בַּזְהַר הַקְדוּשׁ בְּמִקְוֵמוֹ שֵׁישׁ בְּזָה עֲמֻקוֹת, עֵינֵי שֶׁם. אַף-עַל-פִּי-כֵן עַל-יְדֵי דְבְרֵינוּ הַנִּלְיָוֹת יְכוֹלִין לְהִבִּין קֶצֶת לְהוֹצִיא מִזֶּה עֲצוֹת וְהִתְחַזְקוֹת לְהִתְקַרֵּב וְלֹא לְהִתְרַחֵק בְּכָל מַה שֵׁיַעֲבֹר עָלָיו, הֵן בְּעֵינֵי עֲבוֹדַת ה' הֵן בְּעֵינֵי פְרִנְסָה וּבְנִים וְכוּ'.

וְזָהוּ בְּחִינַת הַקְרַבְנוֹת שֶׁהֵיוּ בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהֵיוּ לוֹקְחִים בְּהֵמָה גְּשָׁמִים וּמְנַחָה וּנְסָכִים גְּשָׁמִים

ציונים והוספות

(מלכים א' ח), ואף-על-פי-כן הראה השם יתברך שהוא דוקא להפך מדעתם, כי באמת השם יתברך השרה שכינתו במשכן. וכן להפך הוא דבר רחוק על-פי חקירה שהאדם שהוא בריה שפלה יהיה לו כח לעשות רועם למעלה, או בהמה שפלה יהיו מקריבין אותה לקרבן שתעלה לריח ניחוח לנחת רוח לפניו יתברך שאמר ונעשה רצוני, ואיך שייך רצון אצלו יתברך. אבל באמת הראה השם יתברך להיפך מדעתם, כי באמת השם יתברך השרה שכינתו למטה במשכן ובבית-המקדש, והבהמה עלתה לריח ניחוח וכו'. וזה בחינת 'עליונים למטה ותחתונים למעלה', עכ"ל.

לב. ראה שיחות הר"ן שיחה מ' וז"ל: 'ועיקר בנין בית-המקדש היא בחינת גלגל החזור. כי בבית-המקדש היה בחינת: 'עליונים למטה ותחתונים למעלה' (פסחים ג), כמו שכתוב במשכן 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה), שכביכול השם יתברך השרה שכינתו למטה במשכן ובבית-המקדש שזה בחינת 'עליונים למטה', וכן להיפך כל ציורא דמשכנא הכל היה רשום למעלה, וזה בחינת 'תחתונים למעלה'... כי על-פי חקירה הוא דבר רחוק מאד שהשם יתברך שהוא מרומם ומנושא למעלה מכל הרוחניות יהיה מצמצם שכינתו בכלי המשכן, הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" וכו'.

כַּנְפִים' הַמְבֹאָרִים בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁל שְׁכַל דְּבָרֵינוּ הַנִּלְשָׁל כְּלוּלִים בָּהֶם, עֵינַי שָׁם יי. וְכַמְבֹאָר שָׁם, שְׁרוּת בְּקִשָּׁה זֹאת (רות ג) "וּפְרִשְׁתָּ כְּנָפֶיךָ עַל אֲמַתְךָ", עַל-כֵּן נִתֵּן לָהּ שֵׁשׁ שְׁעוּרִים שְׁמֵרְמִזוּ עַל בְּחִינַת ה'שֵׁשׁ כְּנָפִים' הַנִּלְשָׁל. 'שְׁעוּרִים' דִּיקָא, בְּבִחִינַת 'עֲמֹר שְׁעוּרִים', שֶׁהֵיוּ עוֹסְקִים בְּתַקּוּן זֶה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שם א) "וְהִמָּה בָּאוּ בְּתַחֲלַת קְצִיר שְׁעָרִים". וּפְרָשׁ רַש"י: 'בְּקִצִירַת הָעֲמֹר הַפְּתוּב מְדַבֵּר'.

כִּי רוּת הִיָּתְהָ גֵר צֹדֵק, וּמִמְנַה לְמִדּוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל כָּל דִּינֵי הַתְּקַרְבוּת הַגֵּרִים יי, כִּי כָּל הַתְּקַרְבוּת הַגֵּרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַרְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַכֹּל הוּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַנִּלְשָׁל, בְּחִינַת 'שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב' הַנִּלְשָׁל, כִּי הַגֵּר וְכֵן הַרְחוּק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחִטּוֹתָיו כְּשֶׁבָּא לְהַתְּקַרֵּב שֶׁהוּא גַם בֵּן בְּחִינַת גֵּר, קִשָּׁה מְאֹד לִקְרֹבוֹ, כִּי הַבַּעַל דָּבָר מְסַבֵּב אוֹתוֹ וְחוֹתֵר עָלָיו מְאֹד, וְכַמוֹכָא בְּדַבְרֵיו ז"ל פְּמָה פְּעָמִים יי. וְעַל-כֵּן עֲקֵר הַתְּקַרְבוּת

וְזֶה בְּחִינַת הָעֲמֹר שְׁעוּרִים שְׁמַתִּיר הַתְּחַדֵּשׁ לְאַכְל, כִּי עֲמֹר שְׁעוּרִים הִיא פְּלִיאָה עֲצוּמָה בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁעוּרִים מְאֹכֵל בְּהִמָּה, וְצִוָּה הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ לְהִבְיֵא אֹז בְּמַחְרַת הַפֶּסַח עֲמֹר שְׁעוּרִים דִּיקָא שֶׁהִיא מְאֹכֵל בְּהִמָּה, לְהוֹרוֹת נִפְלְאוֹת חֲסִדוֹ שֶׁיִּכּוֹל לְהַעֲלוֹת וּלְקַרֵּב בְּחִינַת הַתְּרַחֲקוּת כְּזֶה שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁעוּרִים מְאֹכֵל בְּהִמָּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִמְשֹׁךְ עַל יִשְׂרָאֵל דַּעַת שְׂיָדְעוּ עֲצָם הַתְּרַחֲקוּתָם, וְאֵינן לְנוֹ דַּעַת כְּמוֹ בְּהִמָּה מִמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים עג) "וְאֲנִי בְעַר וְלֹא אֲדַע בְּהִמּוֹת הָיִיתִי עֲמֹף", וְזֶה עֲקֵר הַהַתְּקַרְבוּת, בְּחִינַת 'לְרַחוּק וְלִקְרוֹב' הַנִּלְשָׁל. וְעַל-כֵּן הָעֲמֹר שְׁעוּרִים דִּיקָא מַתִּיר הַתְּחַדֵּשׁ בְּאַכִּילָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְאַכֵּל לֶחֶם וּלְקַבֵּל הַפְּרִנְסָה כִּי אִם עַל-יְדֵי בְּחִינַת זֹאת, שְׂיָדְעוּ עֲצָם הַהַתְּרַחֲקוּת, שֶׁזֶהוּ עֲקֵר הַהַתְּקַרְבוּת, שֶׁבְּחִינַת זֹאת נִמְשָׁכֵת בְּמַחְרַת הַפֶּסַח, וְכַנִּלְשָׁל:

יז. וְזֶה בְּחִינַת שֵׁשׁ הַשְּׁעוּרִים שֶׁנִּתֵּן בְּעֵז לְרוּת, שֶׁהֵם בְּחִינַת ה'שֵׁשׁ

ציונים והוספות

ה'שֵׁשׁ שְׁעוּרִים' שֶׁנִּתֵּן בּוֹעֵז לְרוּת, הֵם בְּסוּד ה'שֵׁשׁ כְּנָפִים' עֵי"ש נִרְאָה עוֹד לְהִלֵּךְ הַעֵרָה לֹז, [לח].
 לד. יְבִמּוֹת מִזו.
 לה. רָאָה לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן ס"י יד סַעִף ה, וְס"י קִיב וְעוֹד.

לג. דַּבְרֵי מוֹהַרנ"ת בְּהַלְכָה זֹאת מִיּוֹסְדִים עַל דַּבְרֵי רַבֵּינוּ הַק' בְּלִיקוּטֵי מוֹהַר"ן ס"י סג [כַּמְבֹאָר לְעֵיל סַעִף א]. וְשֵׁם מְבֹאָר כִּי כָּל עֵינֵי הַרְחוּקִי וְהַקְּרוֹבִי [שֶׁנִּתְבָּאָר בְּאוֹרֵךְ עַד כֵּן] שֵׁיךְ לְסוּד ה'שֵׁשׁ כְּנָפִים' שֶׁל הַשְּׂרָפִים (יִשְׁעִיָה ו'), וְבַהֲמִשָּׁךְ שֵׁם מְבֹאָר כִּי

מאד ונתרצית על הכל עד שאמרה (רות א) "באשר תמותי אמות ושם אקבר", שפרשו רבותינו ז"ל (שם מז): שאמרה לה נעמי: 'ארבע מיתות נמסרו לבית דין, השיבה לה: "באשר תמותי אמות".' שני קברים נמסרו לבית דין אחד לנחנקין ונהרגין ואחד לנסקלין ונשרפין, ונתרצית גם על זה ואמרה: "באשר תקברי אקבר". ואז "ותרא פי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה" (רות א), שלמדו מזה שאין מרבין לרחקו רק מקרבין אותו, וכן הוא בענין התקרבות הרחוקים אל האמת.

וזהבן היטב כל זה עד היכן נתרצית רות הצדקת, שנעמי התרה בה שיש ארבע מיתות בית דין ושני קברים, כאומר: אולי לא תוכל לעמד בנסיון ותעבר חס ושלום על ארבע מיתות בית דין, והשיבה: "באשר תמותי אמות ושם אקבר",

על ידי בחינה הנ"ל, שידע עצם התרחקותו מצדו, ועצם התקרבותו להשם-יתברך מצד רחמי השם-יתברך הנפלאים מאד מאד (יא), וכשידע כל זאת בידיעה ובאמונה שלמה יוכל להתקרב, בבחינת 'שלום לרחוק ולקרוב' הנ"ל שנאמר עקרו על גרים ובעלי תשובה, פידוע י.

ועל-בן עקר התקרבות הגרים ובעלי תשובה הוא בבחינה זאת, בבחינת התרחקות והתקרבות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות מז). 'גר שבא להתגיר אומרים לו: מה ראית שבאת להתגיר, אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים ודחופים וסחופים ויסורים באים עליהם? אם נתרצה על זה ואמר: יודע אני ואיני פדאי! מקבלין אותו, ואחר-כך מודיעין אותו כמה מצות וענשין'. וכל זה למדו מפרשת נעמי ורות, כמו שדרשו רבותינו ז"ל. ורות היתה צדקת גדולה ונתגירה באמת

ציונים והוספות

לו. ראה סנהדרין צט.

ניצוצי אור

(יא) שים לב להגדרה הבהירה בסוגיית ה'רחוק' וה'קרוב': מצדינו אנחנו אכן רחוקים, אולם מצד רחמי השי"ת אנחנו קרובים, [להלן סעיף יט ההגדרה היא כך: אנחנו אכן רחוקים מהשי"ת, אך השי"ת קרוב אלינו, עיי"ש].

שאיך שיהיה אני חפץ בהאמת בקדשת ישראל ויעבר עלי מה.

כי לכאורה היה ראוי לרות להשיב לנעמי: מה אתה מיראני בארבע מיתות בית דין, הלא הבחירה בידי ובנדאי לא אעבר חס ושלוש עברות גדולות כאלה שמגיע עליהם חס ושלוש ארבע מיתות בית דין, מאחר שאני באה להתגיר ביסורים כאלה?!

אך רות הצדקת בנדאי הייתה זאת במחשבתה, כי בנדאי קבלה על עצמה להתגיר ולא לעבר חס ושלוש שום עברה קלה, מפל שכן עברות של ארבע מיתות בית דין חס ושלוש, אף אף-על-פי-כן השיבה בתמימות צדקתה ואמרה: "באשר

תמותי אמות", שאפלו אם יתגבר הבעל דבר ויביאני חס ושלוש למה שיוכל להכשיל את האדם, אף-על-פי-כן אני מקבל עלי קדשת ישראל באמת ויעבר עלי מה, "ובאשר תמותי אמות" וכו', ואז קרבה אותה נעמי בהתקרבות גדול ונעשית צדקת גדולה עד שזכתה שיצא ממנה משיח שיחזר כל העולם למוטב.

ובן הוא בכל אדם הבא להתקרב אל האמת, שעקר התקרבותו על-ידי התרחקות, ואפלו אחר-כך כשנתקרב הרבה צריך לזכור בכל פעם התרחקותו, וכן חוזר חלילה, בבחינת 'שלוש' שלום לרחוק ולקרוב, וכנ"ל:

פרק ד

יח. וְנִחְזַר לְעֵינַי חֲנֻכָּה, פִּי מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, שֵׁשׁ נֶחֱשׁ וּנְמַלְהָ בְּתוֹךְ פִּיהָ וְכוּ' שֶׁהוּא סוּד מַה שֶׁפְּתוּב בַּזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (משפטים צה.) וּמָאן הוּא נֶחֱשׁ דְּפָרַח בְּאִירָא וְכוּ', עֵינַי שָׁם. מִבְּאֵר שָׁם, שֶׁהִנְחֵשׁ הֵם בְּחֵינַת חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל

הַמְּחַקְרִים שֶׁמְתַגְבְּרִים עַל-יְדֵי דְבוּרִים רְעִים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עוֹשִׂים כְּנַפְיִם לְהִנְחֵשׁ שֶׁהֵם הַמְּחַקְרִים וְכוּ', פִּי עַל-יְדֵי דְבוּרִים קְדוֹשִׁים עוֹשִׂים כְּנַפְיִם דְּקִדְשָׁה וְכוּ' י, עֵינַי שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב יי. כָּל זֶה הוּא בְּחֵינַת תַּקְּףָה הֵס שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁעָקְרוּ הִיָּה לְהַכְנִיעַ

ציונים והוספות

אפשר לעופף מהקירוב אל הריחוק ומן הריחוק אל הקירוב וחזור חלילה, משום שהם יודעים ומכירים נאמנה כי אין בכוחם להבין הכל, 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני', ודווקא על ידי כך מתקרבים אליו ית' ודבקים בו.

לח. לתועלת המעיינים נעתיק מקצת מתורה זו (ליקוטי מוהר"ן סי' סג) וז"ל: 'יש נחש ונמלה בתוך פיה... ובכל הדיבורים רעים שמדברים, ובפרט כשהם נוגעים על צדיקים וגדולים, באלו הדיבורים הם עושים כנפיים להנחש שיוכל לעופף. כי על ידי דיבורים קדושים, עושים כנפיים דקדושה, בבחינת (קהלת י'): "ובעל כנפים יגיד דבר". אבל באלו הדיבורים רעים עושים כנפים להנחש, והם נגד השש כנפיים של הקדושה הנ"ל...

והנחש, הם אלו החכמים להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסית... והם בחינות הנחש, בחינות (בראשית א): "והנחש היה ערום מכל חיות השדה". ועל ידי דיבורים רעים עושים כנפיים להחכמים אלו שהם בחינת הנחש שיוכלו לעוף ולפרוח, היינו שמעופפת ומתפשטת חכמתם ואפיקורסית שלהם בעולם ומזיק מאד להעולם. גם בחקירותם בעצמם הם מעופפים כמו מי

לז. מבואר שם כי האפשרות להיות קרוב ורחוק, מגלה ומכסה, היא על ידי 'כנפיים דקדושה' מעופפות [בסוד: 'ובשתיים יעופף' הנאמר בכנפי השרפים] - 'כי על ידי העפיפה הוא נעלם ומתגלה, קרוב ורחוק וכו' (ליקוטי מוהר"ן שם). בהמשך מבואר שם כי 'כנפיים' אלו נעשים על ידי 'דיבורים קדושים' [בביאור ענין זה ראה להלן סעיף יט - כ]. עוד מבואר שם באריכות כי לעומת צד הקדושה, יש נחש שהוא חכמת הפילוסופיא והאפיקורסות, שגם לה יש 'כנפיים' דרכם היא מעופפת ומתפשטת ומזיקה לעולם, כנפיים אלו נעשים על ידי דיבורים רעים, עיי"ש בארוכה.

מוהרנ"ת הולך ומבאר, כי ה'כנפיים' של הנחש [היינו, חכמת הפילוסופיא והאפיקורסות] הינם ממש לעומת ה'כנפיים' של הקדושה [היינו, עבודת השי"ת בבחינת רחוק וקרוב], כי עיקר טעותם של חכמי הפילוסופיא הוא בכך שאינם מכירים את סוד ה'רחוק', את המרחק האין סופי בין השכל האנושי לבין חכמתו ית'. הם מעופפים בשכלם ומתפשטים מתוך הרגשה שהם קרובים דיים בכדי להבין הכל, ומשום כך הם אכן נבוכים ומתרחקים לגמרי מהשי"ת. לעומתם, חכמי ישראל הכשרים, זוכים ל'כנפיים' קדושות בהם

וּלְצַעֵק לֵה' יִתְבַּרַךְ, כַּמְבָּאָר בְּסִפְרֵים,
כִּי עָקַר הַכְּנַעַת חֲכַמַת יוֹן הִרְשָׁעָה
שֶׁהוּא עָקַר זְהֵמַת הַנְּחָשׁ כַּנִּל, הוּא
עַל-יְדֵי דְבוּרִים קְדוּשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה
וּתְפִלָּה, וּבִיּוֹתֵר עַל-יְדֵי תְפִלָּה, שְׁעַל-
יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂים כְּנָפִים דְקַדְשָׁה
שֶׁמְכַנְיְעִים כְּנָפִים שֶׁל הַנְּחָשׁ הַנִּל.

כִּי חֲכַמַת יוֹן הִרְשָׁעָה הוּא הַהֶפֶךְ
מִבְּחִינַת כְּנָפִים הַנִּל, שֶׁהֵם
בְּחִינַת 'שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקָרוֹב', שֶׁהוּא
בְּחִינַת 'אֲמַרְתִּי אֲחַפְּמָה וְהִיא רַחוּקָה
מִמֶּנִּי', שְׁזָהוּ כָּל חֲכַמַת יִשְׂרָאֵל
הַכְּשָׁרִים וְהַצְדִּיקִים, שֶׁאֶפְלוּ מִי
שְׂזוּכָה לְחַכְמָה גְדוּלָה וְדַעַת אֲמַתִּי
בִּידְעָתוֹ יִתְבַּרַךְ הוּא יוֹדֵעַ בְּכָל פְּעַם
הַתְּרַחֲקוּתוֹ יוֹתֵר וְכַנִּל, כִּי זֶה עָקַר
הַחֲכַמָּה שִׁישְׁכִּיל שֶׁרַחוּק מִמֶּנּוּ
הַחֲכַמָּה (וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּלִקוּטֵי תַנְיָנָא בְּסִימָן
פג), מְכַל שֶׁפֶן מִי שֶׁדַּעַתוֹ קִטְנָה עֲדִין
שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּוֹדָאֵי לִידַע כַּמָּה הוּא
רַחוּק מִן הַחֲכַמָּה, בְּפֶרֶט מִי שֶׁהוּא
יוֹדֵעַ שְׁלֹא קָדַשׁ אֶת גּוֹפּוֹ עֲדִין, וְעֲדִין
יֵשׁ לוֹ שֶׁמֶץ מְאִיזָה תְּאֵנָה שְׁלֹא

מְלַכּוֹת יוֹן הִרְשָׁעָה שֶׁהֵם חֲכָמֵי
הָאֶפִיקוֹרְסִים שֶׁעָקְרָם הֵם חֲכָמֵי יוֹן,
כַּמְבָּאָר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁכָּל
חֲכַמְתָּם הֵם קוֹרְאִים 'חֲכַמַת יוֹנִית',
כִּי כָּל הַתְּגִירוֹתָם שֶׁל הַיּוֹנִים אֲזוּ
בְּיִשְׂרָאֵל הָיָה מִחֲמַת חֲכַמְתָּם הִרְעָה
שֶׁהַתְּגִבְרָה אֲזוּ עַל-יְדֵי רַבִּם אַרִיסְטוֹ
הַיּוֹן יִמַּח שָׁמוֹ, שֶׁאֶפִיקוֹרְסִית שֶׁלוֹ
יִדוּעַ וּמְפָרְסֵם, כִּי כָּל דַּעוּתָיו הִרְעוּת
הֵם כְּנִגְדַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי יוֹדֵעַ
לְהַמְסִתְפָּלִים עַל הָאֵמֶת לְאִמְתּוֹ.
וּמִחֲמַת שֶׁהַיּוֹנִים הִלְכוּ עַל-פִּי דַּעוּתָיו
הִרְעוּת הַתְּגִירוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַל שֶׁהֵם
חֲזָקִים כָּל כָּף בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, עַל-כֵּן עָמְדוּ עַל יִשְׂרָאֵל
לְהַשְׁפִּיחֵם תּוֹרָתוֹ וְכוּ'.

וְכֵן כַּחֵם הָיָה עַל-יְדֵי דְבוּרִים רָעִים
שֶׁהֵם לְשׁוֹן הִרְעָה וְכוּ'. וְעַל-כֵּן
עָקַר הַכְּנַעַתָּם הָיָה עַל-יְדֵי דְבוּרִים
קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּנָפִים דְקַדְשָׁה
הַנִּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים
וְצַעֲקוֹת וּזְעָקוֹת שֶׁהִרְבּוּ מִתְּתִיבָהוּ
וּבְנֵי הַצְדִּיקִים שֶׁהָיוּ אֲזוּ לְהַתְּפַלֵּל

ציונים והוספות

שומר הסבא (זהר משפטים דף צ"ה): 'מאן הוא
נחש דפרח באוירא ואזל בפרודא, בין כך ובין
כך אית נייחא לחד נמלה דשכב בין שנוי...
עיי"ש עוד.

שיש לו שכל מעופף, הינו ששכלם מעופף
במהירות ונפתח להם חכמתם מאד... וגם
שמעופף חכמתם המשובשת ונכנס ונדבק
בהמח והלב בעומק גדול מאד... וזה סוד מה

הוא ההפך מכל הנ"ל, שהם בחינת 'שלוש לרחוק ולקרוב' פנ"ל, כי החכמים להרע דרכם לרוץ ולעוף לחקר במה שאין לו רשות, ורוצה שיתישבו לו כל הקשיות והמבוכות והבלבולים והעקמימיות שכלו וכל שטות דעתו, הכל יתישב לו מיד, ועל-ידי-זה באמת מתרחק מאד מהשם-יתברך ועבודתו.

ועקר הפגם והתקון הוא תלוי בהדבור, שעל-ידי פגם הדבורים, בפרט על-ידי לשון הרע, מכל שכן כשמדברים לשון הרע על פשרים וצדיקים אמתיים, על-ידי-זה עושים פגמים להנחש פנ"ל, שעל-ידי-זה מתגבר בו בחינת חכמות של שקר וכפירות שנמשכים מחכמת יון שהוא זהמת הנחש פנ"ל, שעל-ידי-זה באים עליו קשיות ועקמימיות שבלב הרבה, מחמת שרוצה לישוב ולתרוץ הכל ולידע כל דבר, מה שאין שייך לו כלל וכו' פנ"ל. ועקר התקון על-ידי דבורים קדושים, שישמר את עצמו מעתה מאד מדבורים רעים, וירבה לדבר דבורים קדושים של תורה ותפלה, ובפרט להרבות בתפלה ותחנונים ושיחה בינו לבין קונו, ועל-ידי-זה יעשה

שברה בשלמות, שבודאי עדין אין דעתו שלמה, מכל שכן וכל שכן מי שיודע פגמיו ולכלוכיו בכל התאות שבודאי צריך על כל פנים לידע כמה הוא רחוק מדעת השלם של צדיקים וכשרים אמתיים. וזה עקר קדשת ישראל שדרכם להמעיט ולהקטין עצמן, כמו שפרש רש"י על פסוק (דברים ז, ז) "כי אתם המעט" וכו', 'שאתם ממעיטין עצמכם' וכו'.

אבל החכמים להרע, שהם בחינת חכמי יון, דרכם שירוצו ויעופפו בהקמתם לחקר לידע במה שאין להם רשות, והם מלכלכים בכל הטנופים של כל התאות, ומבקשים לחקר ולידע בידיעת אלקותו יתברך, ועל-ידי-זה באמת נבוכו ונתעו מאד מאד ובאו לכפירות גדולות. כי אי אפשר לידע באלקותו יתברך כי אם הקדושים והפרושים מכל התאות ומכל מיני תאות הכבוד בתכלית באמת לאמתו, כמו אבות העולם, ושאר העולם צריכים רק להאמין בהם ובדבריהם הקדושים, כמבאר כבר כמה פעמים.

נמצא, שעקר חכמות הרעות שהם בחינת חכמות יון הרשעה

ויתקן בחינת כנפים דקדושה, שהם בחינת 'שלוש לרחוק ולקרוב' הנ"ל, שעל-ידי-זה מכניעים כנפים של הנפש הנ"ל שהם ההפך מזה, כנ"ל:

יט. פי עקר בחינה זאת להתקרב דיקא על-ידי התרחקות, בבחינת 'שלוש לרחוק ולקרוב' הנ"ל, אי אפשר לזפות כי אם על-ידי הדבור דקדושה, ועקר על-ידי תפלה. פי ענין רחוק וקרוב הנ"ל הם נראים בתחלה כסותרים זה את זה, חס ושלוש, ועקר השלוש וזה הכרעה ביניהם זוכים על-ידי הדבור. פי הדבור בחינת 'צפרתא דקאי עד קרסלה במיא ורישי מטי לצית שמיא' יט, כמבאר בהתורה 'אני ה' הוא שמי' (ליקוטי מוהר"ן סי' יא)^מ, פי האדם צריך לידע עצם התרחקותו מהשם-יתברך, ואף-על-פי-כן ידע ויאמין שמצד רחמיו

יתברך הוא קרוב מאד לכל אחד ואחד, ואפלו הרחוקים מאד מאד מחמת מעשיהם הרעים. והעקר על-ידי הדבור, פי על-ידי הדבור אנו יכולים לקרות אותו מרחוק מאד והוא מתקרב אלינו על-ידי-זה, כמו שכתוב (תהלים קמה) "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת", וכתוב (דברים ד) "ומי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו פה' אלקינו בכל קראנו אליו".

יז. בחינת (ישעיה נז) "בורא גיב שפתים, שלוש שלוש לרחוק ולקרוב" וכו'. 'בורא גיב שפתים' דיקא, פי על ידי 'גיב שפתים' שהוא על ידי הדבור, על ידי זה דיקא זוכים לבחינת 'שלוש לרחוק ולקרוב' הנ"ל, וכנ"ל.

יח. שתקנו רבותינו ז"ל לומר בתפלת חנכה וקבעו שמונת

ציונים והוספות

(רות א): "ותגל מרגלותיו ותשכב", שהדיבור צריך להאיר באדם שהוא למטה במדרגה פחותה. ועל כן נקרא הדיבור: ציפרתא דקאי עד קרסוליה במיא - מיא - הוא בחינת האדם... והדיבור שהוא בחינת ציפרתא - קאי עד קרסוליה, אצל האדם שהוא במדרגה פחותה, כדי להאיר לו, בבחינת: ותגל מרגלותיו וכו'... עכ"ל.

לט. בבא בתרא עג: [תרגום]: 'צפור שעומד עד קרסוליו במים, וראשו מגיע לשמים'.
מ. וז"ל: 'ציפרתא - זה בחינת הדיבור, שהוא אמצעי בין האדם... ובין השמים, שהוא בחינת תבונות התורה... וזהו: דקאי עד קרסוליה במיא - כי מאחר שהדיבור צריך להאיר לו בכל המקומות שצריך לעשות שם תשובה, הוא לפעמים בבחינת

התקון על-ידי הדבור של תפלה בבחינת 'בורא ניב שפתיים שלום שלום לרחוק ולקרוב' וכו', וכנ"ל:

ב. ומי שנותן לב לדקדק ולהבין פרוש המלות של המקרא הזה 'בורא ניב שפתיים' וכו', יוכל להבין מזה עצות להתחזק בענין השיחה בינו לבין קונו, שזה עקר התקון לענין 'רחוק וקרוב' הנ"ל. פי בהשיחה הנ"ל יכול לפרש הכל לפני השם-יתברך, לפרש בשיחתו עצם התרחקותו ואף-על-פי-כן יתקרב להשם-יתברך על-ידי-זה דיקא, על-ידי שיזכר עצם רבוי רחמיו בלי שעור, פאשר גלו לנו אבותינו ורבותינו ז"ל.

אבל על-פי רב השיחה בעצמה קשה מאד, כי מעצם התרחקותו אין לו דבורים לדבר, כידוע למי שרוצה להרגיל עצמו בזה, אבל כבר הזהיר לנו אדמו"ר ז"ל שאף-על-פי-כן

ימי חנפה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול, שהזכירו ביותר ההלל וההודאה שהוא תקון הדבור, אף-על-פי שעקר הגם היה בענין גרות המנורה וכו', שעל זה תקנו לנו להדליק גר חנפה הקדוש, אף-על-פי-כן הזכירו בתפלה רק ההודאה וההלל של חנפה. כי כל עקר תקן הגם של חנפה שנעשה בכל שנה ושנה, שהוא להכניע חכמות רעות של העולם שנמשכין מחכמת גן הרשעה שרוצים לעוף בשכלם במה שאין להם רשות, ולזכות לההפך מזה שהוא בחינת 'שלום לרחוק ולקרוב' הנ"ל, לידע בכל פעם עצם התרחקותו, להתקרב על-ידי-זה דיקא וכנ"ל - כל זה אין זוכים פי אם על-ידי הדבור הקדוש, שהוא בחינת הלל והודאה, דהינו בחינת תפלה מא. ועל-כן תקנו לומר: 'וקבעו שמונת ימי חנפה אלו להודות ולהלל' וכו', 'להודות ולהלל' דיקא, כי עקר

ציונים והוספות

כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול, וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום, רבש"ע אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה, שנאמר: 'מכנף הארץ זמירות שמענו', עכ"ל.

מא. בענין המבואר כאן שה'כנפים' דקדושה נעשים על ידי דיבורי הלל והודאה, יש לציין לדברי התוס' במסכת סנהדרין לו: ד"ה מכנף וז"ל: 'כתוב בתשובת הגאונים שאין בני ארץ ישראל אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב גבי חיות 'שש כנפים לאחד' (ישעיה ה), וכל

יתחזק בכל מיני התחזקות לנהוג בהנהגה זאת בכל יום, פירוע לנו כמה וכמה הזהיר על זה הרבה מי, כי ההכנה והרצון לבד שמכין את עצמו ורוצה לדבר רק שאינו יכול לדבר - גם זה יקר מאד אצלו יתברך מי.

ואם יהיה חזק בזה הרבה, בודאי יעזרו השם-יתברך ויברא לו דבורים בבחינת 'בורא ניב שפתים', 'בורא' ממש, כי הדבורים הבאים לאדם הם בחינת בריאה חדשה ממש, כי בודאי הוא רחוק מדבורים מאד מחמת התרחקותו, אבל כשהוא חזק ומכין עצמו לדבר ולשיח בינו לבין קונו וחזק בזה איזה שעה ברצונות וכסופים חזקים, אזי השם-יתברך עוזרו ושולח לו דבורים לתוך פיו,

שהם בחינת בריאה חדשה ממש, שהשם-יתברך ברחמיו ברא לו דבורים והזמין לתוך פיו בבחינת 'בורא ניב שפתים', 'בורא' דיקא פנ"ל, ועל-ידי-זה דיקא זוכה לבחינת 'שלוש' שלום לרחוק ולקרוב וכו' פנ"ל. וכמו שכתוב (משלי טז) "לאדם מערכי לב ומה מענה לשון", שהאדם צריך לערף לבו, הינו בחינת ההכנה הנ"ל, ואזי השם-יתברך בורא לו דבורים לתוך פיו, בבחינת 'ומה מענה לשון'. וכמו שאומרים 'אדני שפתי תפתח וכו', שהשם-יתברך בעצמו, בבכיל, פותח שפתיו לדבר ולשיח את אשר בלבו. כי הפל מאתו יתברך, רק האדם צריך להכין את עצמו ברצונות וכסופים, וה' יעזרו לדבר ולפרש שיחתו, וכנ"ל מי: (יב)

ציונים והוספות

ואמר: שאפילו אם אינו יכול לדבר רק דיבור אחד, יהיה חזק בדעתו, ויברר אותו הדיבור כמה וכמה פעמים בלי שיעור וערך, ואפילו אם יבלה כמה וכמה ימים בדיבור זה לבד גם זה טוב, ויהיה חזק ואמין, וירבה לדבר אותו הדיבור פעמים אין מספר, עד שירחם עליו השם יתברך ויפתח פיו ויוכל לפרש שיחתו. עכ"ל.

מד. ראה עוד בעלים לתרופה (מכתב שער) וז"ל: זכבר ספרו לפני כמה מאנשי שלומנו שתהלה

מב. ראה ליקוטי מוה"רן תנינא סי' כה, ושם סי' צג, צה - קא, ועוד, [ליקוט נרחב בענין זה נמצא בספר 'השתפכות הנפש'].

מג. ראה ליקוטי מוה"רן תנינא סי' צו, וז"ל: עוד אמר לענין התבודדות, שהיה דרכו ז"ל לזרו מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל יום ויום. ואמר: שאפילו כשאין יכולין לדבר כלל, אפילו כשמדברין רק דיבור אחד, גם כן טוב מאד.

ניצוצי אור

(יב) מוהרנ"ת כולל בדבריו כמה בחינות של 'שלוש' בין ה'רחוק' ל'קרוב' שנעשה על ידי הדיבור אל השי"ת, נפרט כמה מהם:

ציונים והוספות

לא ל הוועילו להם דברי אלה שדברתי בזה בשבועות העבר, דהיינו להתחיל לשתוק ולחרוש לפני השם יתברך בתשוקה גדולה אליו יתברך, וברחמנות גדול על עצמי שנתרחקתי כל כך כל כך עד שאיני יודע כלל מהיכן להתחיל לדבר, בבחינת 'כי אין מלה בלשוני הן ה' ידעת כולה', 'נאלמתי לא אפתח פי' וכו', כי כבר נדמה לי שהתחלתי כמה פעמים ועדיין אני רחוק כל כך כל כך וכו' וכו', כאשר יודע כל אחד בנפשו. והשם יתברך מלא רחמים רבים תמיד, ועל פי רוב יחוס עליך ויפתח פה לאלם כמוני כמוך, ממש ממש כמו אלם הפותח לדבר. וכמו שדברנו בנעמרוב על פסוק 'בורא ניב שפתים', שהשם יתברך

ניצוצי אור

א] עצם הפנייה אליו יתברך על ידי הדיבור מקרבת אותו ית' אלינו הרחוקים מאד, 'כי על-ידי הדבור אנו יכולים לקרות אותו מרחוק מאד, והוא מתקרב אלינו על-ידי'זה' (סעיף ט).

ב] התוכן של הדיבור יכול להכיל ולכלול בתוכו את ההפכים אלו של 'התקרבות' ו'ריחוק' יחדיו, 'כי בהשיחה הנ"ל יכול לפרש הכל לפני השם-יתברך, לפרש בשיחתו עוצם התרחקותו ואף על פי כן יתקרב להשם יתברך על ידי זה דייקא, על-ידי שיזכור עוצם ריבוי רחמיו בלי שעור' (סעיף כ).

ג] גם כאשר הוא 'רחוק' מהדיבור בעצמו, כי 'מעוצם התרחקותו אין לו דיבורים לדבר, כידוע למי שרוצה להרגיל עצמו בזה - אבל כשהוא חזק ומכין עצמו לדבר ולשיח בינו לבין קונו וחזק בזה איזה שעה ברצונות וכיסופים חזקים, אזי השם-יתברך עוזרו ושולח לו דיבורים לתוך פיו, שהם בחינת בריאה חדשה ממש, שהשם-יתברך ברחמיו ברא לו דיבורים והזמינם לתוך פיו בבחינת 'בורא ניב שפתים' (שם).

ומרחוק נתבונן ונתפלא על המראה הגדול הזה, כי הנה הדיבורים שהזמנו אל פיו בבחי' 'בריאה חדשה', יש מאין, הרי הם מופיעים ומתגלים עכשיו מעצם עצמות הרחוק והמרום על כל - השי"ת, הבורא ומנביע כעת את ניב שפתיו. ובכך הרי נתחברו ונתקרבו שני הקצוות הכי רחוקות של ה'מרחק', היינו, האדם הרחוק ממנו ית' בתכלית הריחוק בקצה התחתון עד כדי שאין לו כלל פה לדבר, עם תכלית ה'רחוק מכל רחוק' הנעלם ומרום מכל רעיון, העליון ית', כאשר דווקא אל הרחוק ביותר הוא ית' מתקרב ומתגלה ומופיע בתוך דיבורי וניב שפתיו הבוקעים ויוצאים מפיו...

וראה דברים נוראים בזה"ק (שמות קלה): וז"ל: 'מה איל וצבי, בשעתא דאזלי ומרחקי, מיד אהדרן לההוא אתר דשבקי, אופ קודשא בריך הוא, אף על גב דאסתלק לעילא לעילא באין סוף, מיד אהדר לאתריה. מאי טעמא, בגין דישאל לתתא אתאחדן ביה ולא שבקין ליה לאתנשיא ולארתחא מנייהו. ועל דא 'אילות' לעזרתי חושה'. ובגין כך בעינן לאתאחדא ביה בקודשא בריך הוא ולאחדא ביה כמאן דאמשיך מעילא לתתא, דלא ישתבק בר נש מניה אפילו שעתא חדא. ועל דא כד סמיך גאולה לתפלה, בעי לאחדא ביה ולאשתעי בהדיה בלחישו, ברזא, דלא יתרחק מינן ולא ישתבק מינן, ועל דא כתיב 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום', 'אשרי העם שככה לו אשרי העם שה'

נמצא שְׁדַרְשׁ 'שְׁבַר' - לְשׁוֹן 'סְבַר' ותקנה, הינו ענין הנ"ל, שֶׁהֵתְרַחֲקוּת הַיָּא הֵתְקַרְבוּת, וְהַיָּא הַיִּשְׂרָאֵלִי בְּחִינַת יַעֲקֹב צָרִיף לְהִיּוֹת מְצַפֶּה לִישׁוּעָה תָּמִיד, וּבְתוֹף הַצָּרָה וְהַדְּחָקוֹת וְגַדְל צָרַת הַנַּפְשׁ וְגִלּוּתָהּ כְּפִי שְׁמַרְגִּישׁ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, צָרִיף לְרֵאוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל מִשָּׁם דִּיקָא תְקִנָּה וְסָבַר לְגַאֲלַת נַפְשׁוֹ לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, בְּבַחֲנִיַת 'וַיִּרְא יַעֲקֹב' - שֶׁהוּא אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, 'כִּי יֵשׁ שְׁבַר בְּמַצְרַיִם' - כִּי יֵשׁ סְבַר וְתְקִנָּה בְּמַצְרַיִם, שְׁבַמְצָרִים דִּיקָא שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּקִיף הַגְּלוּת בְּכָל וּבְפָרֵט, כִּי כָּל הַגְּלוּת מְכַנֵּים בְּשֵׁם מַצְרַיִם (בראשית רבה טז, ד), שֵׁם דִּיקָא, בְּתוֹף הַשְׁבַר וְהַצָּרָה, יֵשׁ סְבַר וְתְקִנָּה גְּדוּלָה, כְּנֻזְכָּר לְעֵיל בְּמַדְרָשׁ: 'כִּי יֵשׁ שְׁבַר' - וְעַבְדוּם וְעֵנּוּ אוֹתָם, 'כִּי יֵשׁ סְבַר' - וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוּל'. וְכֵן הוּא בְּגִלוּת שֶׁל עֲכָשׁוֹ, וְכֵן הוּא בְּכָל אָדָם

כא. וְעַל-כֵּן כָּל עֲנִיָּן זֶה שֶׁל 'שְׁלוּם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב' מְרַמֵּז בְּפִרְשַׁת קֵץ צָפוֹר וְכוּ' כַּנִּלְמַד, כִּי כָּל עֲנִיָּן זֶה הוּא בְּבַחֲנִיַת תְּקוּנָה הַכְּנַפִּים כַּנִּלְמַד, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְפָרִים וְעוֹפוֹת שֶׁהֵם בְּעֵלֵי כְנָפִים:

כב. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁפְּתוּב בְּמַדְרָשׁ (בראשית רבה צא, א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "וַיִּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שְׁבַר בְּמַצְרַיִם" (בראשית מב). 'כִּי יֵשׁ שְׁבַר' - זֶה הָרַעֲב. 'כִּי יֵשׁ סְבַר' - זֶה הַשָּׂבַע. 'כִּי יֵשׁ שְׁבַר' - 'וַיִּוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִמָּה" (שם לט). 'כִּי יֵשׁ סְבַר' - 'וַיִּוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט" (שם מב). 'כִּי יֵשׁ שְׁבַר' - "וְעַבְדוּם וְעֵנּוּ אֹתָם" (שם טו). 'כִּי יֵשׁ סְבַר' - "וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוּל" (שם טו). "הָאֵמֶר לְחָרָס וְכוּ' וּבְעֵד כּוֹכְבִים יִחַתֵּם" (איוב ט) - אֵלוֹ עֲשֻׁרַת הַשְּׁבָטִים שֶׁהֵיוּ נִכְנָסִים וַיִּוָּצְאוּ לְמַצְרַיִם וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים שְׁיוֹסֵף קַיִם, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַמַּדְרָשׁ.

ציונים והוספות

לא נאבד שום דיבור ושום צעקה אפילו משאול תחתיות ממש, כנשמע מפיו בפרוש כמה פעמים אין מספר... עכ"ל. וראה עוד בליקוטי הלכות הל' גזילה ה' סעיף כד, ובהל' מלמדים ד סעיף ו. מה. סעיף ג.

בורא ממש מחדש ניב שפתים, שנוכל לפרש שיחתנו בעצם ההתרחקות איך שהוא, אפילו אם היה כן אלפים פעמים, כי לגדולתו אין חקר. ובפרט כי באמת אנו מאמינים ומעט יכולין לראות ולהבין שאף על פי כן איך שהוא בודאי

ניצוצי אור

אלקויו, עכ"ל. [וראה עוד כתר שם טוב (אות קמה) על הפסוק: 'אם תשכבון בין שפתים'].

בפּרטיִיות, שְׁכַל זֶה הוּא בְּחִינַת 'שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב', שֶׁהִתְרַחֲקוֹת הוּא עֵקֶר הַהִתְקַרְבוּת, וְכַנ"ל:

כג. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁהִבְטִיחַ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ לְיַעֲקֹב: "אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֲעֻלְךָ גַם עֲלֶיהָ" (בראשית מו), וּמִבֶּן בְּסָפְרִים מִי, שֶׁבָּזָה הַפְּסוּק מְרַמֵּז כֹּל סוּד גְּלוּת יִשְׂרָאֵל וְעֵקֶר הוּא גְּלוּת הַנַּפְשׁ, כֹּל הַעֲלִיּוֹת הַיְרִידוֹת הָעוֹבְרִים עַל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, שָׂזָה עֵקֶר סוּד הַגְּלוּת וְהִגְאָלָה, שֶׁהַכֹּל בְּבְחִינַת 'אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֲעֻלְךָ גַם עֲלֶיהָ', שָׂזָהוּ בְּחִינַת יְרִידָה תְּכֵלֶיֶת הַעֲלִיָּה, כְּמוֹבָא מִי. וְהָעֵקֶר הוּא הַתְּחִינּוֹת, שְׂצָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מֵאֵד מֵאֵד בְּתַקְוָה הַתְּגַבְרוֹת מְרִירוֹת הַיְרִידָה עַד שֶׁנִּדְמָה שֶׁכְּמַעֲט כְּמַעֲט חֵס וְשְׁלוֹם, שְׂדִיקָא מִשָּׁם יְרַחֵם עָלָיו הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ וַיּוֹשִׁיעוּ וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו, "כִּי לֹא יִטַּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ" וְכו' (תהלים צד), וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם צד) "אִם אֲמַרְתִּי מָטָה

רַגְלִי חֲסַדְךָ ה' יִסְעֲדֵנִי" וְכו', וְכֵתִיב (איכה ג) "וְאָמַר אֲבָד נִצְחִי וְתוֹחֲלֹתַי מֵה', זֹאת אָשִׁיב אֵל לְבִי עַל-כֵּן אוֹחִיל, חֲסֵדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֹנִי כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו, חֲדָשִׁים לְבַקְרִים" וְכו' וְכַנ"ל, וְכֵן בְּפְסוּקִים רַבִּים וּבְפֶרֶט בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל מְבֹאָר שְׂדִיקָא כְּשִׁישְׂרָאֵל הֵם בְּתַכְלִית הַדְּחִיקוֹת וְהַצָּרָה חֵס וְשְׁלוֹם, אִזּוּ דִּיקָא יֵשׁ סֶבֶר וְתַקְוָה לִישׁוּעָה גְּדוּלָה, וְכֵמוֹ שֶׁמְבֹאָר בְּמִדְרָשׁ (שמות רבה א, ט) עַל פְּסוּק "וְעֲלָה מִן הָאֲרֶץ" דִּיקָא, עֵינֵי שָׁם מִי. וְכֵן הוּא בְּפֶרֶטִיּוֹת בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, כִּי הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ מְהַפֵּךְ הַמַּכָּה לְרַפּוּאָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, וְכֹל זֶה מְרַמֵּז בְּפְסוּק 'אֲנֹכִי אֲרֹד' וְכו' הַנ"ל:

כד. וְלִבְאֵר הַדְּבָר יוֹתֵר, כִּי אֵיִתָּא שֵׁישׁ שָׁם שִׁיּוּצָא מִפְּסוּק זֶה: 'אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה', כְּמוֹבָא בְּתַפְלוֹת שֶׁבְּסִפְר 'שְׂעָרֵי צִיּוֹן' וּבְתַפְלוֹת שְׂאוּמְרִים בְּלִיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה אַחַר תְּהֵלִים, שֶׁתְּקַנּוּ לְבַקֵּשׁ

ציונים והוספות

בירידה התחתונה הם עולים, ראה מה כתיב 'ועלה מן הארץ'. אמר דוד: 'כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטנגנו, אותה שעה 'קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך'.

מו. ראה זוה"ק שמות טז.

מז. ראה לעיל הערה כא.

מח. וז"ל: 'ועלה מן הארץ - כל זמן שישראל

לישועה גדולה בכל אשר יעבר עליו. כי יש בפסוק הזה שלשה חלקים, שהם בחינת הירידה לתוך הגלות, והגלות בעצמה, והעליה מתוך הגלות, שזה בחינת שלשה חלקים, שהם 'אנכי ארד עמך' - שהיא בחינת הירידה לתוך הגלות, וצריכין לידע ולהאמין שגם בעת הירידה בעצמה השם יתברך עמו, בבחינת אנכי בעצמי, כבכול, ארד עמך.

ואחר-כך החלק השני הוא 'מצרימה ואנכי' עד היוד, לרמז על הגלות בעצמה שהיא בחינת 'מצרימה' שכולל כל הגליות. ותכף כשבאים בתוך הגלות שהיא הירידה, תכף מתחיל העליה, ועל-כך נכתב מיד 'ואנכי אעלה'. נמצא, ש'אנכי' הראשון מרמז על הירידה לתוך הגלות, ו'אנכי' השני מרמז על העליה מתוך הגלות.

אך בשעת הגלות והירידה, כשמתחיל צמיחת קרן ישועה שנמשך מבחינת 'אנכי' השני שהוא בחינת העליה, בחינת 'אנכי אעלה' וכו', אזי הבעל דבר רוצה להתגבר ביותר, כדרך שני אנשים הנלחמים זה בזה, שכשרואה שהאחד מתגבר כנגדו אזי הוא

ולהתפלל להנצל מפל מיני צרות בכח השם הקדוש היוצא מפסוק זה: 'אנכי ארד עמך' וכו' שהוא: 'אמ"י נצ"א' וכו', ע"ן שם. וענין יציאת השם הקדוש הזה הוא כף, כי בפסוק זה יש שלשים אותיות מן 'אנכי' עד גם 'עלה', ומחלקים אותם לשלשה חלקים של יוד יוד אותיות. דהינו: 'אנכי ארד עמך' - הוא יוד אותיות. וכן 'מצרימה ואנכי' עד היוד של 'אנכי' - הם יוד אותיות. ואחר-כך היוד של 'אנכי' ותבות שלאחריו 'אעלה' גם 'עלה' - הם יוד אותיות. ומחברין אות אחד מפל חלק וחלק משלשה חלקים הנ"ל, ועל-ידי-זה יוצא השם הנ"ל, דהינו האלה של אנכי והם של מצרימה והיוד של 'אנכי הנ"ל, ויוצא השם 'אמ"י', וכן אחר-כך הנון של 'אנכי' והצ' של מצרימה והא' של 'אעלה', וכן כלם. והסדר הוא כך:

א נ כ י א ר ד ע מ ך

מ צ ר י מ ה ו א נ כ

י א ע ל ך ג ם ע ל ה

והמשים לב יוכל להבין מזה רמזים נפלאים לענין הנ"ל, להתחזק תמיד להיות מצפה

ומגדל התגברותם מאד מאד עד שפעלימין ומסתירין הפל, היה כמעט אפס תקנה חס ושלום, לולא ה' עזרתה לנו, שפשמתפשטין ביותר על הקדשה ורוצים להעלים לגמרי, בבחינת (תהלים לו) "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", אזי דיקא "ה' לא יעזבנו בידו", וכמו שכתבאר (ליקוטי מוהר"ן סי' רח) על פסוק זה, עין שם מה שכתוב שהסטרך אחרך והחולקים רוצים להתפשט לכסות הצדיק לגמרי וכו' עד שלא יוכל להנשים חס ושלום, אבל 'השם-יתברך לא יעזבנו בידו'.

וזה סוד הייוד' אחרונה של ו'אנכי השני, שהיא שיכה לחלק השלישי ומצטרפת לתבות 'אעלה גם עלה', לרמוז, שפשמתפשטין גם על ו'אנכי' השני ורוצים להעלים הצמיחת קרן ישועה הנמשך משם כדי שישתקעו בגלות חס ושלום, אבל השם-יתברך לא יעזבנו בידם, כי "ידו אחזת בעקב עשו" פתיב (בראשית כה), ופרש רש"י 'שאנינו מספיק לגמר מלכותו עד שבא יעקב

מתחזק כנגדו בהתגרות והתגברות יותר, כמובא בדברינו כמה פעמים מ", וזה עקר תקף מרירת הגלות של עכשו, מחמת שהוא עכשו בעקבות משיחא והשם-יתברך מצפה בכל יום למהר לגאלנו, על-כן מתגבר ביותר בכלל ובפרט, כפדוע.

וזה מרמז בסוד השם של הפסוק הנ"ל, שמרמז על כל הגליות ונאלתם בכלל ובפרט כנ"ל, כי החלק השני הוא 'מצרימה ואנכי' עד הייוד האחרונה של 'ואנכי', כי ו'אנכי' השני הוא בחינת התקנה לישועה, בחינת ו'אנכי אעלה גם עלה', אף תכף כשמתחיל בתוף הגלות צמיחת קרן ישועה שנמשך מן ו'אנכי' השני, אזי הסטרך אחרך והבעל דבר מתגברין להעלים גם זאת, ורוצים לתפס גם בחינה זאת לתוף הגלות בסוד גלות השכינה, שזהו בחינת שאותיות האמצעיים הם 'מצרימה ואנכי', כי גלות מצרים שכולל כל הגליות רוצה להתגבר גם על ו'אנכי' השני - להעלים הצמיחת קרן ישועה שנמשך משם.

ונוטלה הימנו, כי הייוד' של יעקב, שהוא בחינת הייוד' אחרונה של 'ואנכי' השני הנ"ל, כשרוצים להתגבר ולהתפשט גם עליה חס ושלום, להעלים הכל חס ושלום, אזי זאת הייוד' מתגברת ומצטרפת לתבת 'אעלף גם עלה', שעל-ידי-זה נתהפך הכל לעליה גדולה וכנ"ל, והבן הדבר היטב.

פי אף-על-פי שמחלקים הפסוק לשלשה חלקים כנ"ל, שהם הירידה לתוך הגלות, והגלות בעצמו, והעליה מתוך הגלות, אבל באמת הכל נכלל בשתי בחינות, כי תכף כשבאים בתוך הגלות - תכף מתחיל צמיחת קרן ישועה, כי מתחיל מיד העליה, שזהו בחינת מלוי פגימת הלכנה, שתכף כשבאה לתכלית המעוט מתחלת להתמלאות מיד, שזה מרמז על הגאולה מתוך תקף הגלות, כדוע. וכמו שכתוב (דברים לב) "כי יראה פי אזלת יד ואפס עצור ועזוב וכו', ראו עתה פי אני אני הוא" וכו'.

ובאמת לאמתו הכל אחד, כי הירידה בעצמה היא העליה בבחינת ירידה תכלית העליה, אף עקר הגלות הוא גלות הדעת

שרוצה להסתיר ולהעלים הדעת לגמרי כאלו אפס תקנה חס ושלום, כמו שכתוב (תהלים מב) "ברצח בעצמותי חרפוני צררי באמרם אלי כל היום איה אלקיך" וכו', וכן בפסוקים הרבה, עד שרוצים להעלים גם 'ואנכי' השני, שהוא התחלת צמיחת קרן ישועה כנ"ל, אבל כשרוצה להעלים ולהסתיר לגמרי - 'ה' לא יעזבנו בידו', כי הייוד' אחרונה שב'ואנכי' השני מתגברת ומצטרפת עם תבות 'אעלף גם עלה' ונתהפך הכל לעליה גדולה כנ"ל.

פי באמת הכל להפך, כי השם-יתברך עמנו תמיד בין בעת הירידה, בין בהגלות בעצמה, בין בעת העליה, כמפרש בפסוק זה בעצמו 'ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלף וכו'. וכמו שכתוב (שיר השירים ד) "אתי מלבנון פלה אתי מלבנון תבואי" וכו', ועין פרוש רש"י שם שפרש מה שלא פתיב 'אתי ללבנון תבואי, לומר, משעת יציאתכם מכאן עד שעת ביאתכם לכאן אני עמכם בכל אשר תצאו ותבאו, הינו כנ"ל, והבן היטב.

ואם תדקדק יותר תראה נפלאות, כי הלא הייוד' של 'ואנכי'

שְׁהִיא יוֹד הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל יְאֻנְכִי שְׁנֵי הַנְּ"ל, שְׁמִשָּׁם הַתְּקוּהָ וְהַעֲלִיָּה כַּנְּ"ל, וְנַעֲשֶׂה הַשֵּׁם 'אמ"י' כַּנְּ"ל - כֹּל זֶה לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹרֹת, שְׁגַם בְּתַחֲלַת הַיְרִידָה לְתוֹךְ הַגְּלוּת וּבְהַתְחַלַּת הַגְּלוּת תִּכְף עֲמָדָה לָנוּ הַיּוֹד הַנְּ"ל שְׁמִשָּׁם הַעֲלִיָּה, וְהִיא בַּעֲצָמָה עֲמָדָה לָנוּ בְּהַתְחַלַּת הַיְרִידָה וְהַגְּלוּת בַּעֲצָמָה לְשִׁמְרָנוּ וְלְהַצִּילָנוּ שְׁלֹא נִשְׁתַּקַּע שֵׁם חַס וְשְׁלוֹם, כִּי הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ "מְגִיד מְרַאשִׁית אַחֲרֵית" (ישעיה מו), וְכַמוֹ שְׁמִבְאָר בַּמְדְּרָשׁ עַל פְּסוּק (בראשית לח) "וַיְהִי בַּעַת הַהִיא וַיֵּרֶד יְהוֹדָה" וְכוּ', שְׁעַד שְׁלֹא הִתְחִיל הַגְּלוּת הָרִאשׁוֹן נוֹלַד הַגּוֹאֵל הָאֲחֵרוֹן שֶׁהוּא פְּרִץ וְכוּ', עֵינֵי שָׁם, הֵינּוּ כַּנְּ"ל, וְהֵבֵן:

הַנְּ"ל שֶׁהִיא מְצַטְרֶפֶת לְתַבַּת 'אֲעֻלָּךְ גַּם עֲלֶיהָ שְׁמִשָּׁם עֶקֶר הַעֲלִיָּה, כִּי הִיא שְׁעֲמָדָה לָנוּ וְלְאֲבוֹתֵינוּ בְּגִלוּתֵנוּ שְׁאִינָה מְנַחַת שְׁתַּתְּפִשֵּׁט הַסְטָרָא אַחֲרָא גַם עֲלֶיהָ וְכוּ' וְכַנְּ"ל - זֹאת הַיּוֹד בַּעֲצָמָה מְצַטְרֶפֶת בְּהַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן הַיּוֹצֵא מִפְּסוּק זֶה שֶׁהוּא 'אמ"י', שֶׁהוּא הָאֻלָּף שֶׁל אֲנִכִי הָרִאשׁוֹן וְהַמְּ"ם שֶׁל מְצַרִּימָה וְהַיּוֹד הַזֶּה הַנְּ"ל כַּנְּ"ל. נִמְצָא שְׁגַם בְּהַתְחַלַּת הַיְרִידָה לְתוֹךְ הַגְּלוּת שֶׁהִיא בְּחֵינַת אֲנִכִי אֶרֶד עִמָּךְ, וּמְהַתְחַלַּת הַגְּלוּת הָרִאשׁוֹן בַּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַמְּ"ם שֶׁהִיא אוֹת רִאשׁוֹנָה שֶׁל מְצַרִּימָה שֶׁהוּא הַתְּחַלַּת הַגְּלוּת, תִּכְף וּמִיד נְצַטְרֶף עִמָּם הַיּוֹד הַנְּ"ל

תמצית המאמר

פרק א

השי"ת ותורתו וקדושת נשמות ישראל רחוקים ונעלמים מאתנו מאד, ומאידיך, נגלים וקרובים אלינו מאד • צריכים לראות את ההתקרבות בכל ישועת ה', ומאידיך, לזכור את המרחק מהישועה השלימה ולצפות אליה (סעיף ב) • על כל נקודה של התקרבות חופפת הארה עליונה מתכלית הישועה הרחוקה, אך עדיין אין לנו בה שום תפיסה - 'מצוות שילוח הקן' (סעיף ג) • גדולי הצדיקים יכולים להשיג את ההארה העליונה (סעיף ד) • גילויי חיבה והתקרבות יתירה עלולים להרחיק לגמרי, ודווקא ה'הסתרה' בכוחה לעורר התקרבות מחודשת (סעיף ה).

פרק ב

הארת 'נר חנוכה' היא המשכת האור הכי עליון ורחוק אל המקום הנמוך ביותר • עלינו להתבונן בהארת הישועה הנמשכת עד אלינו ממש אך לזכור שהוא מרחוק מאד ולכן 'אין לנו רשות להשתמש בו' (סעיף ז) • 'המהדרין נר לכל אחד ואחד' - ישועת השי"ת וקרבתו מגיעים אל כל אחד בפרטיות (סעיף ח) • 'מוסיף והולך' - השי"ת מוסיף אור חסדו וצמיחת ישועתו בכל יום (סעיף ט) • גם כאשר פתאום שקעה ונעלמה הארת ההתקרבות לא יפול ברוחו (סעיף י) • 'להודות ולהלל' - ידיעת ה'ריחוק' אמורה רק להוסיף הלל ושמחה על כל התקרבות (סעיף יא) • התקרבות ללא ידיעת הריחוק המביאה לייחול וציפיה לשלימות הישועה עלולה להביא לידי גסות רוח המאבדת הכל (סעיף יב) • תפוכות ההתקרבות וההתרחקות מתרחשים תדיר בשביל שהתפילה וההודאה לא ייפסקו לעולם (סעיף יג) • 'חנוכת הבית' - התחדשות הדעת שבכל יום (סעיף יד).

פרק ג

השפעת הפרנסה והאכילה נמשכת מרחוק מאד, וכשיזכור זאת לא ירום ליבו בעשרו, וגם בדלותו יבטח בחסדי ה' • יום ט"ז ניסן - ההתקרבות שבהתרחקות (סעיף טו) • בית המקדש - מקום התכלות הקירבה והריחוק • מצוות הקרבת עומר שעורים מגלה שידיעת ההתרחקות היא תכלית ההתקרבות, ולכן היא מתירה את האכילה (סעיף טז) • עיקר התקרבות הגרים ובעלי התשובה הוא על ידי שיידעו את ריחוקם מצד עצמם ואת התקרבותם מצד רחמי השי"ת (סעיף יז).

פרק ד

חכמי יון אינם מכירים ב'מרחק' האין סופי שבין השכל האנושי לחכמת הבורא, ולכן הם רחוקים לגמרי • חכמי ישראל המכירים בריחוקם מתקרבים בכך להשי"ת • עיקר החיבור בין ה'קרוב' וה'רחוק' הוא בסוד 'כנפיים דקדושה' הנעשים על ידי דיבורים קדושים (סעיף יח) • על ידי הדיבור אנו קוראים אל השי"ת מרחוק מאד והוא מתקרב אלינו • ההלל וההודאה בחנוכה מחברים את ההתקרבות וההתרחקות (סעיף יט) • השי"ת בורא דיבורים חדשים ממש למי שמכין ליבו ברצונות וכיסופים (סעיף כ) • מתוך השבר והצרה צריך לראות את הסבר והתקוה (סעיף כב) • מתכלית הדחקות והירידה צומחת קרן הישועה (סעיף כג) • דווקא כאשר הסטרא אחרא מתגברת ומתפשטת להעלים ולהסתיר לגמרי, הכל מתהפך לעלייה גדולה (סעיף כד).

